

Uvodnik

Jurij Paljk

Za solidarno družbo!

“Od začetka prihodnjega leta v Slovenijo ne bo prihajalo več tri tisoč ton hrane, ki smo jo vsako leto razdelili več kot sto tisoč potrebnim pomoči v Sloveniji, in prav ta množica na rob potisnjenih ljudi bo prihodnje leto spet potrkala na naša vrata in sami ne vemo, kako jim bomo lahko pomagali”, je bila na seminarju za sodelavce Karitas na Mirenskem Gradu minuli petek, 11. t. m., preprosto povedna Jožica Ličen, sodelavka dobrodelne organizacije koprške škofije Karitas, ki je še dodala, da so o tem obvestili slovensko vlado in posamezne ministre sedanje slovenske vlade, le-ti so jih seveda poslušali, a obljubili niso ničesar.

“Mikro posojila so izjemno pomembna za ljudi v stiski, ki živijo ob nas, gre za majhna bančna posojila v vrednosti od tisoč do tri tisoč evrov, ki jih dve krazjevni banki nudita po izjemno ugodnih obrestih in odplačuje se jih v šestdesetih obrokih. Kar je najbolj razveseljivo pri teh mikro posojilih, je dejstvo, da ljudje, ki prejmejo ta posojila, jih redno vrnejo, in to veliko prej kot vsi drugi, ki imajo bančna posojila”, je bil jasen vodja goriške Karitas g. Paolo Zuttion, ko je pred tednom dni v Gorici predstavljal nove pobude finančne pomoči najbolj potrebnim na Goriškem. Prisoten sem bil pri obeh dogodkih in tudi zato lahko zapišem, da so poročila o socialnem stanju tako v Sloveniji kot na Goriškem pretresljiva, še bolj pretresljivo pa je poslušati sodelavce Karitas, ki vsi prostovoljno delajo in skušajo zajeziti socialno stisko vse večjega števila potrebnih v naši sredini. Pri svojem delu so iznajdljivi, predvsem pa so tihi, nekričavi pričevalci krščanskega socialnega nauka, ki sloni na evangeliju in zahteva od vsakega kristjana, da pomaga vsakemu človeku, ki je potreben pomoči. Teh je sedaj veliko, predvsem so to ljudje, ki so zaradi današnje gospodarske in finančne krize ostali brez delovnega mesta, brez službe, brez plače, preprosto, a dovolj zgovorno povedano.

Če je res, da se je vsem nam v desetih letih skorajda razpolovila kupna moč, kar preprosto ljudje lahko zelo nazorno vidimo ob obisku trgovine z jestvinami, da ne govorimo, kako je to očitno ob nakupu avtomobila, pa je tudi res, da vsaj tisti, ki smo še zaposleni, lahko nekaj naredimo, da bo življenje tudi tistim, ki niso taki srečneži, kot smo mi, vsaj znosno, če že ne lepo.

Dobrodelne organizacije, kakršna je Karitas, pa naj gre za slovensko ali goriško, tržaško, videmsko, so živa pričča, kako se tudi danes, tudi v najtežjih časih toraj, zmore in vedno v tišini pomagati ljudem, ki so potisnjeni na rob družbe, pa naj gre za finančno pomoč, pomoč v hrani, pomoč pri plačevanju položnic za vodo, za električno energijo, za razdeljevanje oblek in obutve, večkrat pa tudi za tisto preprosto človeško toplino, ki je je vse manj v naši družbi. Tako so, recimo, pri Karitas koprške škofije priredili posebne pogovore z neslovenskimi delavci, ki so jih vrgli na cesto in na Goriškem niso imeli nobene sogovornika več, s katerim bi se lahko vsaj dostojno pogovorili o svojih težavah, mu zaupali svojo stisko in morda ravno v pogovoru ponovno našli smisel za svoje življenje, ki teče daleč stran od družine in svojcev, prijateljev.

In ni res, da smo nemočni, vsakdo od nas lahko pomaga, tudi s skromnim darom, tudi z navidez nepomembnim darom lahko skupaj, povezani, naredimo veliko, da bo naša družba bolj topla, bolj človeška in zato bolj solidarna!

OPČINE Slori in Inštitut za narodnostna vprašanja

Položaj slovenske narodne skupnosti ni tako negativen, kot se na prvi pogled lahko zdi

“Položaj slovenske narodne skupnosti ni tako negativen, kot se na prvi pogled lahko zdi. Po analizi podatkov, sem prišla do sklepa, da manjšinci bolehalo za enimi in istimi boleznimi že več let. Sploh pa ne gre za hude patologije: problem je v tem, da se pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji vdajajo malodušju zaradi pojava predhodnih simptomov, kar jim onemogoča pravnjo reakcijo na bolezni same”.

S to oceno je dr. Sara Brezigar sklenila svoj poseg na srečanju, ki sta ga v četrtek, 10. oktobra, v dvorani ZKB na Opčinah priredila Slovenski raziskovalni inštitut in Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane, da bi tržaški sredini predstavila izsledke široke in poglobljene raziskave, ki jo je prav dr. Brezigarjeva, sodelavka ljubljanske raziskovalne ustanove, izvedla o temi *Evalvacija stanja in razvojne perspektive slo-*

Sara Brezigar (foto IG)

venske narodne skupnosti v Italiji.

Sara Brezigar je v svojem delu upoštevala stanje šestih družbenih področij, ki so za proučitev položaja slovenske narodne skupnosti reprezentativni glede manjšinske organiziranosti: Brezigarjeva je tako proučila položaj jezika, šole, kulture, medijev, ekonomske dejavnosti in politične participacije. Raziskava je slonela na daljših intervjujih, ki

jih je raziskovalka izvedla s pripadniki treh ciljnih skupin, in sicer s predstavniki manjšine na posameznih proučenih področjih, z uporabniki teh področij (tudi italijanskimi) in s strokovnjaki, ki se v naši sredini ukvarjajo s podobnimi vprašanji. Preden je Brezigarjeva razčlenila rezultate raziskave, je

občinstvu zaupala, da so bili pogledi intervjuvancev glede določenih problemov še kar enotni, kar pričča o tem, da so morda razlike v manjšini manjše od tega, kar se sprva zdijo.

Intervjuvanci menijo, da so jezikovne pravice manjšine ustrezne, čeprav niso sistemsko podprte. Razširjeni sta nepoznavanje in nekoristen jezikovnih pravic, saj manjka v manjšini pravnja promocija le-teh. Občuteno večje je zanimanje za slovenski jezik s strani pripadnikov večinske skupnosti, prav tako se je izboljšal status slovenščine (po mnenju starejših je ta vidik le površinski, bolj optimistične so mlajše generacije). Nekatere pravice niso za intervjuvance življenjskega pomena (npr. možnost za spremembo poitalijančene oblike priimka), dokaj skromno je uveljavljanje vidne dvojezičnosti, kar pričča o tem, da slovenščina še ni ‘jezik okolja’. Položaj na šolskem področju je Brezigarjeva poglobljeno analizirala na letošnji Dragi, kjer je prišla na dan zapletena podoba slovenskega šolskega sistema in njegovih perspektiv. Na predstavitvi svoje raziskave je raziskovalka poudarila, da intevjuvanci manjšinsko šolo načeloma imajo za pomemben dejavnik pri reprodukciji manjšinskih vrednot in pri reprodukciji manjšine kot take. Dejanski položaj slovenske šole pa ne zadošča tem pričakovanjem.

/str. 10
IG

OB 65-LETNICI KOMINFORMA

Društvo slovenskih izobražencev

Goli otok – Titov gulag

Srečanje z avtorjem dr. Božidarjem Jezernikom

Peterlinova dvorana v Trstu, 21. oktobra ob 20.30

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič

Dvakratni slovenski zapornik na Golem otoku

Časnikarka Alenka Puhar se pogovarja z mag. Andrejem Aplencem

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, 24. oktobra ob 20.00

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček

Kominform in tržaški Slovenci

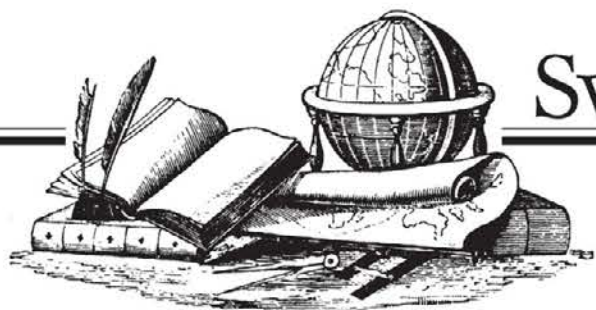
Okrogla miza o knjigi prof. Nine Lončar

Na Tržaškem naslednji teden

Priznanje

Tržaški župan Roberto Casolini je škedenjskemu kaplanu g. Dušanu Jakominu izročil pomembno priznanje

Po nesrečah begunskih ladij

Italija krepi navzočnost v Sredozemskem morju

Italijanska vlada se je po vrsti tragedij v Sredozemskem morju odločila okrepiti zmogljivosti za odkrivanje in pomoč ladjam z migranti. Kot poroča Slovenska tiskovna agencija, so od ponedeljka zjutraj potrojili število italijanskih ladij in zračnih plovil v Sredozemlju. Pribežniki medtem še naprej poročajo o grozotah, ki so jim bili priča na poti v zadnjih tednih, ko je v morju južno od Sicilije našlo smrt skoraj 400 oseb. Italija želi s krepitvijo prisotnosti "reševati človeška življenja v Sredozemskem morju, ki se spreminja v skupinski grob", je v pogovoru za nedeljsko izdajo dnevnika La Repubblica odločitev o okrepitevi nadzora morja pojasnil premier Enrico Letta. "Nujno je, da Evropa nemudoma najde odgovor na dramo v Sredozemlju in na Lampedusi", je poudaril. Letta je izrazil tudi zadovoljstvo, da bo na pritisk Italije in Francije tema priseljevanja na dnevnem redu prihodnjega vrha Evropske

unije, ki bo potekal 24. in 25. oktobra. Prejšnjo soboto je italijanski premier po telefonu govoril z malteškim kolegom Josephom Muscatom, ki mu je zatrdil, da ob vrhu EU ne bo zapustil pogajalske mize, dokler glede vprašanja beguncev ne bodo prišli do konkretne rešitve. Italijanski premier se je medtem v pogovoru za časnik znova zavzel za spremembo zloglasnega italijanskega zakona Bossi-Fini, ki nezakoniti vstop v državo opredeljuje kot kaznivo dejanje. La Repubblica je ta teden začela zbiranje podpisov pod peticijo za spremembo italijanske azilne zakonodaje. V le nekaj dneh so zbrali okoli 85.000 podpisov, poziv pa je med drugim podprlo več vidnih politikov, intelektualcev in umetnikov. Kampanjo za spremembo zakona sta podprli tudi

italijanska ministrica za integracije Cecile Kyenge, ki ima tudi kongovske korenine, ter Cerkev. Prejšnji petek, 11. oktobra, je v Sredozemskem morju prišlo do

nove tragične nesreče ladje z begunci. Čoln z okoli 250 ljudmi na krovu se je potopil med Malto in Lampeduso. Utonilo je najmanj 34 ljudi. Okoli 150 preživelih so odpeljali na Malto, še kakšnih 50 pa na Lampeduso. Nesreča se je zgodila v malteških

vodah, v reševalni akciji pa sta sodelovali malteška in italijanska obalna straža. Preživeli begunci so kasneje za medije spregovorili o grozotah, ki so jim bili priča. Ko so odrinili z libijske obale, so nanje streljali ter dva ubili, navajajo. Ladjo naj bi več ur zasledoval libijski vojaški čoln z oboroženimi moškimi, ki bi po poročanju migrantov lahko bili pripadniki milic ali pa rivalske skupine tihotapcev z ljudmi. Še kakih 50 preživelih in trupla umrlih - med temi je bilo tudi

na območju. "Evropa mora končno nekaj storiti, da bi ustavila val beguncev. Lampedusa je premajhna, da bi bila kos tej situaciji", je dejala.

Predsednik dežele Sicilije Rosario Crocetta je vlado v Rimu in predstavnike v Bruslju pozval k takojšnjemu ukrepanju. "Preprečiti moramo, da bi novi begunci izgubili življenje. Na Siciliji sem pripravljen razglasiti izredne razmere, da bi s tem končno sprejeli konkretne in odločilne ukrepe proti trgovanju z ljudmi", je dejal Crocetta. Evropska komisarka za notranje zadeve Cecilia Malström pa je sporočila, da je reševalno operacijo spremljala "z žalostjo in zaskrbljenostjo", ob tem pa Italijo in Malto pohvalila za njun hitri odziv.

Libijski premier Ali Zeidan je v nedeljo poudaril, da se je odločen spopasti s problemom nezakonitih migracij. Po srečanju z malteškim kolegom Muscatom je zaprosil EU za pomoč pri urjenju in v opremi za lažji nadzor libijskih kopenskih in morskih meja. Med drugim je EU prosil za dostop do njenega satelitskega sistema. Muscat pa je na skupni novinarski konferenci v Tripo-

liju napovedal, da bo vsebino pogovorov z libijskim premierjem glede krepitve varnostnega sodelovanja in boja proti nezakonitim migracijam prenesel evropskim voditeljem držav in vlad. Zeidan sicer incidenta s streljanjem na begunsko ladjo ni mogel potrditi, so pa libijske oblasti o njem odprle preiskavo, je zatrdil.

Da bi se na lastne oči prepričal, kako se na Lampedusi soočajo s pritiskom beguncev in posledicami tragedij, pa tudi zato, da bi se poklonil žrtvam in izrazil solidarnost, je 9. oktobra obiskal otok tudi sam predsednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso. Skupaj s premierjem Letto je naletel na neprijazen sprejem. Na letališču so ju sprejeli aktivisti in krajanji, ki so glasno protestirali proti evropski migrantski politiki. Srečala sta se s predstavnikoma reševalcev, humanitarnih organizacij in skupinami migrantov iz Eritreje, Somalije in Sirije. "Evropa se ne more obrniti stran", je dejal Barroso na novinarski konferenci in dodal, da "ta tragedija kaže, da moramo nujno okrepiti naša prizadevanja". Evropa bi morala po njegovem dati upanje tistim, ki so prisiljeni bežati zaradi vojne. Ob tem je Evropa obljubila 30 milijonov evrov evropskih sredstev za pomoč beguncem v Italiji.

Obhajanje zgodovinskega spomina Obisk veleposlanika Iztoka Mirošiča v Viscu

Veleposlanik Republike Slovenije v Rimu Iztok Mirošič je v petek, 11. oktobra 2013, obiskal nekdanje fašistično taborišče v Viscu in na spomenik internirancem in žrtvam, v spremstvu županje Visca Elene Cecotti in konzulke Eliške Kersnič Žmavc, v imenu Republike Slovenije položil venec. V pogovoru z županjo Cecottijevo je veleposlanik Mirošič poudaril pomen, ki ga Slovenija na-

menja ohranjanju zgodovinskega spomina in dolžnega primernega spoštovanja do umrlih in tistih, ki so v taboriščih trpeli. To ni le vprašanje pietete do internirancev in žrtv v nekdanjem taborišču, temveč predvsem prizadevanje, da se tragični dogodki, ki so v prejšnjem stoletju zaznamovali odnose med državama, ne bi nikoli več ponovili. Ohranjanje zgodovinskega spomina hkrati

pomeni učenje mladih rodov o pomenu tolerance in sprejemanja drugačnosti, kar je ena od temeljnih vrednot Evropske unije. Sogovornico je veleposlanik seznanil o pogovoru, ki sta ga o Viscu nedavno imela predsednika obeh vlad, ter s pobudami slovenskega pisatelja Borisa Pahorja. S svojim obiskom je veleposlanik želel poudariti tudi interes Republike Slovenije za problematiko primerne ureditve spominskega parka v taborišču Visco.

Županja Elena Cecotti je zagotovila, da občina želi ohraniti območje nekdanjega taborišča v Viscu in na njegovem delu urediti spominski park. Za majhno občino to sicer pomeni velik fi-

nančen zalogaj, tako da je županja izrazila pričakovanje, da bodo Viscu pri tem na pomoč priskočile tudi druge lokalne oblasti. Županja upa, da bo projekt podprla tudi Slovenija. Veleposlanik Mirošič je županjo Cecottijevo zaprosil, da bi občina Visco uredila in očistila dostopno pot do spomenika v nekdanjem fašističnem taborišču, tako da bi državna delegacija Republike Slovenije ob dnevu spomina na mrtve na kraju lahko položila venec.

Ob obisku se je veleposlanik srečal tudi s prof. Ferruccioem Tassinom, ki si prizadeva za zavarovanje nekdanjega taborišča Visco in njegovo preureditev v park spomina.

Tokratno slovito regato Barcolano, ki iz leta v leto poživlja Tržaški zaliv, bomo pomnili zaradi pomanjkanja vetra in nenavadnega burnega razpleta. Na regati za jesenski pokal je vsekakor že četrtič zapored slovila jadrnica Esimit Europa 2 slovenskega podjetnika Igorja Simčiča in mešane evropske posadke, ki jo podpira ruski energetski mogotec Gazprom. Čeprav je bilo slovensko plovilo med glavnimi favoriti, so ga vremenske oz. "vetrovne" okoliščine sprva zadrževale na zadnjih mestih. Razpon jadrnalne površine Esimita pa je polagoma izkazoval svojo premoč in jadrnica, ki pljuje pod evropsko zastavo, je prehitela ostale tekmece na regatnem polju, ki so ga prireditelji skrajšali za več kot polovico. Brezvetrje ni bilo glavni dejavnik, ki je nadlegoval zmagovalno jadrnico: tudi skupina naravovarstvenikov gibanja Greenpeace je v protest zoper osrednjega pokrovitelja Simčičeve ladje, ruskega Gazproma, oviralo plovbo Esimita. Dogodek je močno razburil varnostnika Esimitove ekipe, ki je poskušal z nožem prerezati gumenjake naravovarstvenih aktivistov. Grd dogodek ob sicer lepem prazniku morja.

Povejmo na glas

Vse bolj nujna ekonomska solidarnost

V času, v katerem živimo, je vse bolj nujna ekonomska solidarnost. To velja podčrtati zato, ker obstaja tudi solidarnost, ki je duševne oziroma sočutne narave. Ko je človek v stiski, mu dene dobro iskreno čuteča beseda, občutek, da drugi vedo zanj in za njegovo počutje ter mu vsaj v mislih in nagovorih stojijo ob strani. Ne da tovrstna pomoč ne bi imela dragocene pomena, če ima čisti namen in jo darovalec zna prenesti na sočloveka, vendar se zdi, da vsega ne more rešiti, posebno če je stiska določenega posameznika in ljudi ekonomske narave. In vse kaže, da je danes vse vplivnejši razlog stisk ekonomskega značaja in da je posledično le t. i. ekonomska solidarnost tista, ki lahko materialne stiske zmanjša ali celo popolnoma odpravi. Ni torej dovolj izražati zgolj besedno solidarnost tistim, ki živijo na pragu revščine ali pod njo. Ni dovolj sočutno trepljati po rami tiste italijanske upokojeve, katerih pokojnina je nižja od petsto evrov - in teh je kar dva milijona in dvesto tisoč. Ni dovolj sočustvovati s tistimi petimi odstotki prebivalstva, ki zaradi velikih ekonomskih težav potrebujejo pomoč v hrani. In slednjič ni dovolj prelagati ekonomske solidarnosti na dobrodelne organizacije, ki naredijo, kar morejo. V Sloveniji npr. Rdeči križ in Slovenska Karitas s paketi s hrano oskrbujejo več kot sto tisoč oseb in podobno gotovo podobne organizacije v drugih državah oskrbujejo svoje prebivalce. Ekonomska solidarnost

bi se morala uresničevati v parlamentih, ki predstavljajo družbo v celoti in ne nazadnje razpolagajo z zares velikimi sredstvi. Parlamenti bi lahko zagotovili - in pravzaprav morali zagotoviti - vsem, ki jih zaradi teh ali onih razlogov pesti revščina, da bi živeli bolj dostojno življenje. To bi pomenilo, da želi biti družba ekonomskega zares solidarna. In zakaj tega družbe ne storijo? Ker v parlamentih ni predstavnikov revnih slojev, ali pa jih je tako malo, da je njihov nagovor le glas v puščavi? Ker predstavniki srednjih in bogatejših slojev, ki so v večini, problema ljudi v ekonomski stiski preprosto ne vidijo? Ali nočejo videti? Ali pa jih ne vidijo zato, ker revnih razen nekaj skrajnih primerov sploh ne opaziš? Opazijo jih le statistike, ko pa se ozreš naokrog, ni nikjer nikogar. Globlji razmislek seveda ugotavlja, da se revni ne kažejo drugim, slej ko prej jih je sram v družbi, kjer ugled uživajo bogati in premožni. Revni, kot bi se skrivali, in tako si družba odahne, saj jih vendar ni, o njih govorijo le neke številke. In ker jih menda ni, družba odločno reagira, če se kje v mestu pojavi kakšen raztrganec, ki vrh vsega še spi v parku, tedaj je hitro poskrbljeno, da se ta grda podoba umakne. Več kot nujna je torej ekonomska solidarnost, ker problem raste, pri čemer je vse več družbe neugledne in v senci. In s tem upada naša človečnost, brez katere smo bolj revni od revnih, dobesedno oropani resničnega smisla.

Janez Povše

POGOVOR Pričevanje Silvana Primožiča o tragediji v Vajontu

Še vedno podoživljam trenutke tragedije, ki se je zgodila zaradi človeške napake

Prejšnji teden, v sredo, 9. oktobra, je poteklo natanko 50 let, odkar se je v jez pri Vajontu pogreznil ogromen del hriba Toc. Ustvaril se je izredno visok val vode, ki je pljusnil čez rob jeza in za sabo pustil pravo opustošenje. Z vodo in blatom so bile zalite vasi Longarone, Rivalta, Pirago, Fae', Villanova, Codissago, Frasegn, Le Spesse, Cristo, Pineda, Ceva, Prada, Marzana in San Martino. V tisti noči je v vodi in blatu umrlo 1910 ljudi (vir www.vajont.net), a vse do danes ta številka še ni dokončna, saj nekaj stotin pogrešanih sploh niso našli.

Vendar o vsem tem je bilo že veliko napisanega in nima pomena, da vse skupaj še enkrat obnavljamo. Bolj zanimiva so neposredna pričevanja ljudi, ki so se s to tragedijo tako ali drugače soočili. Med temi je tudi naš goriški rojak in vinogradnik Silvan Primožič z Oslavja. V tistih dneh je bil v vasi Santa Giustina Bellunese, ki je od kraja nesreče oddaljena približno 34 kilometrov, saj je leta 1963 služil vojaški rok in bil v dneh, ko je prišlo do vajontske tragedije, v neposredni bližini dogajanja.

Silvan, ali nam lahko najprej poveste, zakaj ste bili v tistih dneh tam?

Tokrat sem služil vojaški rok v Veroni. Bil sem dodeljen tankovskemu 101. samostojnemu bataljonu, ki je deloval v sklopu 4. armadnega korpusa

italijanske vojske s sedežem v Bocnu. Naš bataljon je redno vadil na reki Piave pri vasi Santa Giustina Bellunese. Tam smo se urili pri vožnji in manevrih, streljali pa nismo. Strel-

ke vaje so bile na drugi lokaciji blizu Ravenne. Vaje pri vasi Santa Giustina Bellunese so navadno trajale tri tedne. Na strugi reke Piave, ki se ravno tam odpre in meri v širino tudi kilometer, smo s tanki vadili prehode čez reko in vožnjo

po vodi.

Torej ste bili 8. oktobra 1963 le nekaj kilometrov od mesta Longarone zaradi manevrskih vaj?

Točno tako! V vas Santa Giu-

stina smo prišli 3. oktobra 1963, na strugi reke Piave pa smo se vadili v tankovski vožnji. Bilo nas je okoli 70 vojakov in imeli smo 14

tankov. Ko so se dnevne vaje končale, smo tanke pustili ob reki, namestili straže in nato odšli v vas, ki je bila oddaljena približno kilometer. Tam smo imeli prostore za prenočišče.

To ni bilo nobena kasarna, še manj hotel. Bila je neka zgradba, bolj podobna štali, kjer smo spali na tleh. Pomagali smo si s štirimi odejami in šotorko, za umivanje pa smo imeli na razpolago reko Piave.

Kako ste kot vojaški bataljon reagirali, ko se je zgodila nesreča?

Tisti večer, 9. oktobra 1963, smo bili že na naših ležiščih. Bilo je okoli 22.40, ko je v veliko sobo priteknel dežurni oficir in zakričal, da je bil sprožen alarm. V prvem trenutku se nam je to zdelo precej čudno in smo mislili, da je tudi to vaja, zato smo se začeli pripravljati brez večjih skrbi. Prišla pa je nato novica, da se je zrušil jez v Vajontu, in stvari so se začele odvijati bistveno hitreje. Kako ste morali na to reagirati?

Najprej smo morali poskrbeti za tanke in straže, ki so bili nameščeni na strugi reke Piave. Do tistega

kraja so nas peljali kamioni. Ko smo prišli k tankom, se je v daljavi slišalo bučanje vode, ki je prihajala. Tanke smo vžgali in spravili na varno, tiste, ki se niso hoteli vžgati, pa smo povlekli. Nato smo se umaknili proti vasi in čakali na razvoj dogodkov. Čakali smo do treh zjutraj; ker ni bilo novic, smo se odpravili spat.

Zjutraj ste se verjetno vrnili na kraj, kjer ste pustili tanke. Kaj ste našli? Kakšna je bila Piave?

Zjutraj nam je komandant sporočil, da se je zgodila velika nesreča in da smo kot bataljon prišli začasno pod civilno upravo. Naročeno nam je bilo, naj se s tanki pomaknemo proti

reki. Z nami sta šla še župan občine Santa Giustina in župnik. Ko smo prišli do rečne struge, je bila megla in počakali smo, da se je dvignila, saj je bil dan sončen. Voda, ki je pridrela iz jeza, je že odtekla,

bilo pa je povsod polno blata in gradbenega materiala. Na bližnji rečni sipini smo zagledali truplo. Do njega je zapeljal tank, na katerem so bili komandant, župan in župnik. Bilo je truplo ženske in bilo je golo, tako da ga je župnik takoj pokril s svojo haljo. To je bil prvi stik z vajontsko tragedijo.

Dobili ste nalogo, da morate pregledati strugo. Kaj je to pomenilo?

Tako je! Morali smo pregledati vse sipine in iskati trupla. Bilo je zares težko delo, saj smo celih osem dni preživel v blatu in vodi. A to še ni bilo najhujše.

/ str. 16
Julijan Čavdek

Na tankih. Silvan je prvi z leve.

Sledi sledi
Sezona
2013/2014

7 programskih kombinacij: izberi pot svojega srca!

UPRIZORITVE SSG TRST V SEZONI 2013/14

Nina Rašine - **Plemena** od 8. novembra

Spiro Scimone - **Dvorišče, Koli** od 10. januarja

Anton Pavlovič Čehov - **Striček Vanja** od 14. marca

Yukio Mishima - **Pet modernih nô dram** od 9. maja

GOSTUJOČI PREDSTAVI V OSNOVNEM ABONMAJU

Aleksander Nikolajevič Ostrovski - **Nevihita** 21. in 22. decembra

Iztok Mlakar - **Sljehrnik** 15. in 16. februarja

MODRI PROGRAM

John Patrick Shanley - **Dvom** 7. decembra

eVolution Dance Theatre - **Electric city** 25. februarja

Choderlos de Laclos, Christopher Hampton - **Nevarna razmerja** 28. marca

Anton Foerster - **Gorenjski slavček** 13. junija 2014 v Operi Ljubljana

(z avtobusnim prevozom)

ZELENI PROGRAM

Balletto di Roma - **Contemporary tango** 26. novembra

Magnifico & Srbski vojni orkestar Stanislav Binički 27. decembra

Enrico Luttmann - **Sen** 20. februarja

William Shakespeare - **Hamlet** 15. aprila

RDEČI PROGRAM

Aldo Nicolaj - **Parole, parole ali Ni bila peta, bila je deveta** 30. januarja

Andrej Rozman Roza - **Passion de Pressheren** 6. februarja

Nebojša Pop-Tasić - **Marlene Dietrich** 6. marca

Svetlana Makarovič - **Krizantema na klavirju** 4. aprila

Vse predstave bodo opremljene z italijanskimi nadnapisi

Informacije in vpisovanje abonmajev špi blagajni v ulici Petronio 4
Urniki: pon. 10.00 - 15.00 / 17.00 - 20.00, tor - pet 10.00 - 15.00

Postani naš prijatelj na facebooku!

SLOVENSKO
STALNO
GLEDA LIŠČE

www.teaterssg.com

Skupinska razstava v likovni galeriji Ars na Travniku

23 likovnikov, 23 različnih barvnih likovnih svetov

V likovni galeriji Ars nad Katoliško knjigarno v Gorici so v torek, 8. t. m., na dobro obiskanem odprtju skupinske razstave 23 likovnih umetnikov iz goriške pokrajine v sodelovanju s kulturnim društvom Mazzini (ENDAS) iz Tržiča začeli letošnjo razstavno sezono. Žal, na odprtju ni bilo veliko goriških ljubiteljev umetnosti, kar sicer ni novost, a je vseeno pokazatelj duha časa, je pa zato kulturni večer privabil več gostov in umetnikov s Tržiškega, ki jih je po nagovoru predsednika društva Ars Jurija Paljka počastila s svojimi toplimi besedami goriška prefektinja Maria Augusta Marroso. Goriška predstavica vlade je prisotnim dejala, naj nadaljuje svoje kulturno delo v teh hudih časih, še posebej pa je pohvalila Mario Grazia Persolja, ki je gonilna sila društva Mazzini iz Tržiča, v katerem se zbirajo in že desetletja slikajo umetniki na Tržiškem, med njimi so tudi slovenski slikarji. Prav Maria Grazia Persolja je po Paljkovih pozdravih in njegovi misli, da je treba v sedanjem času gospodarske, in ne samo ekonomske krize, vztrajati s kulturnimi pobudami in razstavami, spregovorila o delovanju društva, pri katerem prirajajo tečajne risanje in slikanje, večina članov pa se je že uveljavila na skupinskih in samostojnih razstavah.

Gospa Maria Grazia Persolja se je v slovenščini in italijanščini zahvalila, da so člani društva lahko že drugi priredili skupinsko razstavo v galeriji Ars, saj

Alda Antoni, Gilberto Bezzi, Tiziana Millo, Taddeo Sedmak, Valdiero Vecchiet, Emilija Mask, Gianfranca Salateo, Giorgio Gallottini, Paolo Davanzo, Da-

sa Schleindler, Adriano Boscarol, Flavia Delise, Roberto Zanin, Graziella Miniussi ter Maria Grazia Persolja so imena umetnic in umetnikov, ki se predstavljajo z enim ali dvema likovnima deloma v goriški galeriji.

Tako Maria Grazia Persolja, ki je zadnje čase izjemno aktivna na področju prirejanja razstav na Goriškem in na Tržiškem, kot Jurij Paljk sta poudarila, da se na skupinskih razstavah sila težko najde skupna nit vseh umetniških del in vseh umetniških svetov, oba pa sta še povedala, da je razstava vredna ogleda zaradi različnih pogledov in odlikovanj vidnega in podoživitega, saj vse umetnice in vsi umetniki na samosvoj način odlikavajo naravo, doživljanja v njej, predvsem pa svoje videnje narave. Nekatera likovna dela presegajo meje ljubiteljskega slikanja, saj kažejo na likovno znanje, na katerega je lahko vsak slikar ponosen. Maria Grazia Persolja je spregovorila tudi o tesnem sodelovanju s slovenskimi umetniki in sorodnimi umetniškimi združenji v Sloveniji, kot je tudi obljubila, da bodo v galeriji Ars v prihodnje še prišli, odbornici društva Ars Franki Žgavec pa se je izrecno zahvalila za vso podporo in pomoč.

Odprtju razstave je sledilo prijetno druženje, rastava pa je odprta po urniku Katoliške knjigarne in bo na ogled do konca meseca oktobra.

ZUT

so se leta 2011 predstavili z razstavo o temi voda, medtem ko je tokrat skupna vsem likovnim umetnikom le zaveza barvi, bogati paleti barv narave, pa naj gre pri njihovem delu za slikanje, ki se naslanja na figurativno, ali pa za abstraktno slikanje kot tudi za izdelavo mešanih tehnik.

vid Cej, Edes Fratallone, Chiara Facis, Adina Benedetti, Rino Rizuto, Anita Zuberti, Maria Angela Davi, Fiorella Sponton, Lui-

Ob boleči izgubi dragega očeta
izraža

Julijanu Čavdku in vsem prizadetim svojcem
občuteno sožalje

STRANKA SLOVENSKA SKUPNOST

Ob boleči izgubi dragega očeta izrekajo sinu
Julijanu Čavdku
in ostalim članom družine ter sorodnikom
občuteno sožalje

SVET SLOVENSKE ORGANIZACIJE
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
SCGV EMIL KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
AŠZ OLYMPIA
KROŽEK ANTON GREGORČIČ

Ob odhodu ljubljene očeta
izražajo Julijanu Čavdku
iskreno sožalje

GORIŠKI OBČINSKI SVETNIKI SSK

Marilka Koršič, Božidar Tabaj in Walter Bandelj

Žena Adrijana ter sinova Julijan in Marko z družinama
se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam bili blizu

ob smrti moža, očeta in starega tatu
JULKOTA ČAVDKA.

Še posebna zahvala gre zdravniku Marjanu Cijanju za to, da ga je skrbno in pozorno spremljal zadnja leta.

Sovodnje ob Soči, 16. oktobra 2013

Vileš / Revija otroško mladinskih zborov

Prepričljiv nastop mladih pevcev SCGV E. Komel

Minulo nedeljo, 13. t. m., je bila v Vilešu pevska revija Friuli voci giovanili v dvorani Don Bosco, ki jo je prvič organizirala krajevna godba na pihala društva kvodajalcev iz te furlanske vasi. Organizatorji so v zgibanko prireditve zapisali, da je namen pevske revije zbrati otroške in mladinske pevske zборе iz naše dežele, da bi ovrednotili delo pevskih se-

stavov, v katerih pejejo otroci in mladostniki, ki so stari od tri do 21 let.

Na izjemno dobro obiskani pevski prireditvi je nastopil najprej zbor Minicoro Ye-yeyey, ki ga vodi Laura Belviso in je prisotne presenečilo tudi s s slovensko narodno pesmijo Čuk se je oženil. Nastopil je tudi zbor Piccolo coro Natissa pod vodstvom Patrizie Dri, ki je prepeval samo furlanske pesmi, medtem

ko se je Mladinski pevski zbor Emil Komel, ki ga vodi David Bandelj, predstavil s pesmimi *Sonce ljubo* Pavla Merkuja, *Daj te novici na kolač* v prireditvi Ambroža Čopija in s pesmijo *Jaz bi rad cigarnar bil* v prireditvi Tadeja Vulca. Mladi slovenski goriški pevci so prikazali suveren nastop in so prisotne očarali. Nastopil je še zbor Coro Audite Juvenes, ki ga vodi Gianna Visintin. Pevci vseh pevskih sestavov so za konec zapeli še Mozartovo pesem *ABC* ter si obljubili, da se bodo v prihodnje še srečevali.

ZUT

Foto Ožbej Cerne

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

ŠTANDREŽ
2013

PROGRAM PREDSTAV:

- Nedelja, 20.10.2013, ob 17. uri
KD Konrada – Kanal
Niccolo' Machiavelli
MANDRAGOLA
Režija: Blaž Valič

- Nedelja, 3.11.2013, ob 17. uri
KUD Polzela
 ****RAZVALINA ŽIVLJENJA**
Režija: Matjaž Jeršič**

- Nedelja, 17.11.2013, ob 17. uri
DPS Svoboda - Loška Dolina
John Chapman - Ray Cooney
NE ZDAJ, SRČEK...
Režija: Borut Zakovšek

- Nedelja, 8.12.2013, ob 18. uri
KUD Svoboda – Zalog
Pavel Lužan
LAHKOKRILEC
Režija: Jože Valentič

- Sobota, 25.1.2014, ob 20. uri
Premiera

- Nedelja, 26.1.2014, ob 17. uri
Abonmajska predstava
PD Štandrež - dramski odsek
Max Real - Peter Militarov
TRIJE VAŠKI SVETNIKI
Režija: Jože Hrovat

Vse predstave bodo v župnijski dvorani
Anton Gregorčič v Štandrežu

Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedeža: pri blagajni
6. in 13. oktobra, od 11. do 12. ure in eno uro pred predstavo
Informacije: Božidar Tabaj 0481 20678
Abonma 5 predstav 30,00 evrov, znižano 25,00 evrov*;
posamezne predstave 7,50 evrov, znižano 6,00 evrov*
*študenti, osebe starejše od 70 let, društvene in družinske skupine

Vabljeni!

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

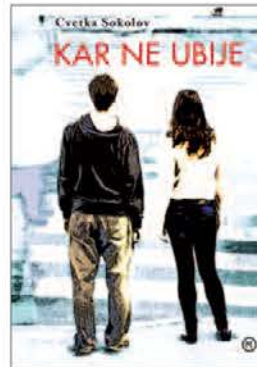
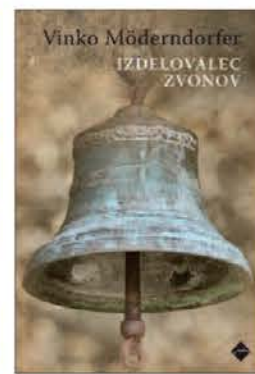
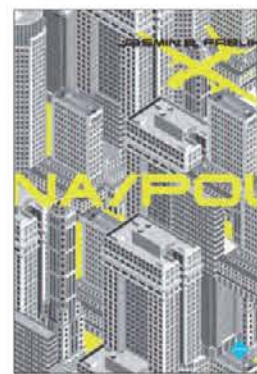
Cankarjeva založba in Mladinska knjiga Jesenske knjižne novosti v slovenščini

Pri Cankarjevi založbi so konec septembra izdali knjižne novosti štirih slovenskih, generacijsko različnih avtorjev. Knjižna bera založbe je bogatejša za delo *Kukavičje jajce*, ki je prvi roman za odrasle Slavka Pregla, prvenec mladega avtorja Jasmina B. Freliha *Na/pol*, kratke zgodbe Marka Golja in eseje Vinka Möderndorferja *Izdelovalec zvonov*.

Po besedah urednika Andreja Blatnika ponuja **Preglov roman *Kukavičje jajce*** komunikativno branje, kar ne preseneča. Druga od Preglove domišljije, izkušen in zmožnosti distanciranja od dogajalnih trenutkov niti ne gre pričakovati, je po poročanju STA menil Blatnik. Zgodba romana se začne na nekem pokopališču, ko se morajo otroci pokojnika soočiti z dejstvom, da imajo še druge brate in sestre. **Roman *Na/pol*** je literarni prvenec mladega pisca Jasmina B. Freliha, ki ga po Blatnikovih

sedeh odlikuje zelo svež in drugačen slog. Po urednikovih besedah je Frelih predstavnik zelo močnega proznega glasu, ki je v slovenskem prostoru povsem nov. Kompleksna vsebina romana je prepletena s tremi zgodbami oziroma narativnimi miti,

Morda. Naslov ima več ravni. Kot je pojasnil avtor, lahko izraža negotovost junakov, negotovost situacij, v sebi pa nosi tudi nekaj ujetih trenutkov duha časa oziroma "zeitgeista". Knjiga ima avtobiografske prvine, ki pa se po Goljevih besedah ne kažejo to-

postavljenimi v realnost, ki pa, kot je menil Blatnik, ni ulovljiva. **Marko Golja**, javnosti bolj znan kot novinar Radija Slovenija, je svoje kratke zgodbe naslovil

liko v zgodbah kot v načinu pisanja. Knjiga **Izdelovalec zvonov** vsebuje **Möderndorferjeva** razmišljanja o gledališču, filmu in lite-

raturi ter ponuja vpogled v avtorjevo delavnico. Obenem podaja tudi nekaj lepih hommagev osebnostim, predvsem s področja slovenskega gledališča in filma, je poudaril Blatnik. Kot je na predstavitvi povedal Möderndorfer, je to njegova tretja knjiga esejev, ki jih sam prej ocenjuje kot zbirko razmišljanj "o tem, kar se mu zdi, da ve".

Pri Mladinski knjigi pa so pred kratkim izšle tri nove knjige, namenjene mladostnikom in njihovim staršem ter ena za mlajše bralce. Mladostnikom so namenjene knjige **Krive so zvezde** Johna Greena, **Solze so za luzerje** Neli Kodrič Filipič in

Kar ne ubije Cvetke Sokolov, najmlajšim bralcem pa prenovljena izdaja knjige Polonce Kovač **Kaja in njena družina**. **Krive so zvezde** ameriškega pisatelja Johna Greena je izšla v prevodu Boštjana Gorenc - Pižame. Zgodba pripoveduje o 16-letni Hazel, ki bolega za neozdravljivo obliko raka. Greenova knjiga **Krive so zvezde** je že vse od izida na lestvicah najbolje prodajanih knjig, poleg tega pa njej v Hollywoodu že snemajo film.

Knjiga *Solze so za luzerje* prinaša zgodbo o medvrstniškem nasilju in soočanju z njim. Glavna junakinja romana je osnovnošolka, ki

pa se ne da kar tako in se upre. **Roman Cvetke Sokolov *Kar ne ubije*** brez lažnih predsodkov in stvarno predstavi problematiko spolne zlorabe. Nepeta zgodba, ki bralca potegne vase, se začne s hudo dilemo 16-letnega Klemna ter se nato stopnjuje vse do presenetljivega obrata in končnega razkritja. **Knjiga Polonce Kovač *Kaja in njena družina***, ki pripoveduje o osemletni deklici, katere starši se ločujejo, je prvič izšla leta 1999. Prenovljena izdaja je opremljena z ilustracijami Tanje Komandina. Pisateljica je za knjigo leto po izidu dobila nagrado večernica.

Borštnikovo srečanje 2013

Na letošnjem festivalu prevladujejo ženske

Festival Borštnikovo srečanje bo v Mariboru med 18. in 27. oktobrom potekal pod geslom Pičimo. Izbranim gledališkim predstavam sta po besedah umetniške direktorice Alje Predan skupni vrhunska režija in izvedba, v skoraj vseh pa gospodujejo

ženske. Tudi Borštnikov prstan bo letos prejela ženska. "Prav ženska, ki v teh časih zlagoma, a vztrajno doživlja preporod poniževanj, manjvrednosti, žalitev in neenakopravnosti, je ta, ki z odrasle izza njega sporoča svojo ustvarjalno slo in talent. Malo manj bomo pikale družbo, malo več pihale na dušo", je v uvodniku še pred začetkom festivala zapisala Predanova, ki je krmilo tega osrednjega in najstarejšega gledališkega festivala v Sloveniji prevzela leta 2009.

"Čeprav je mestna malha manjša in se je sponzorska spremenila v mošnjo", so letošnji festival po besedah Predanove postavili v doslej znanih okvirjih. Na ogled bo deset slovenskih gledaliških predstav, ki jih je v tekmovalni program uvrstil selektor Primož Jesenko, in osem predstav spremljevalnega programa, ki sta jih izbrala skupaj s Predanovo. Mednarodni program zajema pet predstav iz Nizozemske, Litve, Madžarske in Hrvaške, med drugim režiserjev Iva van Hoveja in Oskarasa Koršunovasa. Fokus je namenjen nizozemski dramatik in gledališču.

V spremljevalnem programu bodo izvedli še okroglo mizo o kulturi in medijih, eksperimentalno delavnico dramskega pisanja, strokovno konferenco o gledaliških arhivih in razstavo ob 80. obletnici rojstva pisateljice in dramatike Petra Božiča. Ob koncu festivala vsako leto podeljujejo nagrade za najboljšo predstavo, režijo, igralske in druge umetniške dosežke. Največja festivalska nagrada je Borštnikov prstan, ki jo posebna žirija vsako leto podeljuje zaslužnemu igralcu ali igralki za življenjsko delo. Letošnja dobitnica je po pravilu ženska, medtem ko si je prstan lani nadel Igor Samobor.

Teden dni pred začetkom festivala so v Mariboru podpisali listine s pokrovitelji. Festival je kljub nižanju sredstev "dodana vrednost za mesto in državo", je prepričan direktor Slovenskega narodnega gledališča Maribor Danilo Rošker, ki že od začetka nudi streho festivalu. "Se splača, ker umetnost kljubuje apatiji, cinizmu in neumnosti z domišljijo, ustvarjalnostjo in nam že od nekdanj dokazuje, da na svet lahko pogledamo in gledamo tudi drugače", je prepričan.

Nobelova nagrada za literaturo Dobitnica je Alice Munro

Nobelovo nagrado za literaturo je prejela kanadska avtorica Alice Munro, je v četrtek, 10. oktobra, v Stockholmu sporočila Kraljeva švedska akademija. Po pisanju tujih tiskovnih agencij je Munrojeva, ki jo je žirija opisala kot mojstrico kratke proze, nagrado prejela za zgodbe, ki se osredotočajo na človeško krhkost. Žirija je v obrazložitvi zapisala, da Munrojeva piše v "izjemno izdelanem stilu, ki ga zaznamujeta jasnost in psihološki realizem". Munrojeva, rojena 10. julija 1931 v majhnem mestecu v Ontariu, si je literarno slavo prislužila z opisovanjem podeželskega življenja v domači provinci, zaradi česar so jo poimenovali tudi "ontarijski Čehov". V slovenščino sta prevedeni njeni deli *Preveč sreče: zgodbe* in *Sovraži me, rad me ima, dvori mi, ljubezen da, mož in žena* sva.

"Njene zgodbe so pogosto postavljene v majhna mesteca, kjer se želja po družbeno sprejemljivem obstoju pogosto izrazi v težavnih odnosih in

moralnih dilemah - težavah, ki izvirajo iz generacijskih razlik in različnih ambicij v življenju", so še zapisali v žiriji. Da bo postala pisateljica, se je odločila že v mladosti: "Morda mi je uspelo, ker nisem nadarjena za nič drugega. Nisem izjemna intelektualka. Gospodinjstvo mi še nekako gre, ampak ne odlično. Tako me

pravzaprav nič ni oviralo pri tem, da sem lahko počela to, kar počnem", je Munrojeva dejala pred nekaj leti. Prvo delo "The Dimensions of a Shadow" je izdala leta 1950, ko je študirala na univerzi v

zahodnem Ontariu. Za svoja dela je prejela številne nagrade, med drugim tudi priznana britansko nagrado man booker leta 2009. Zgodbo "The Bear Came Over The Mountain" so v režiji Sarah Polley leta 2006 priredili v film "Away from Her" (Daleč od nje). Kljub uspehu in nagradam, ki jih je prejela v zadnjih 40 letih,

pa Munrojeva po pisanju francoske tiskovne agencije AFP ostaja skromna kot liki v njenih zgodbah. Navadno piše o ženskah, ki ne ustrezajo stereotipom prelestnih junakinj, kar morda izvira iz

puritanske vzgoje v mladih letih. "Ni salonski lev. Pravzaprav se v javnosti le redko pojavja, tudi literarnih turnej ne pripravlja", je o pisateljici dejal ameriški kritik David Homel. Poleg tega Munrojevo pogosto opisujejo kot popolno nasprotje druge velike dame kanadske literature Margaret Atwood. Z največ dobitniki Nobelove nagrade za literaturo, kar 15 doslej, se lahko pohvali Francija. Velika Britanija in Združene države Amerike beležijo 11 literarnih nobelovcev, Munrojeva pa je Kanadi prinesla prvo Nobelovo nagrado za literaturo. Prestižno nagrado ji bodo izročili 10. decembra 2013 v Stockholmu, na dan, ko je leta 1896 umrl Alfred Nobel, po katerem je nagrada poimenovana. Letos je nagrada vredna osem milijonov švedskih kron (916.000 evrov). Švedska akademija Nobelovo nagrado za književnost podeljuje od leta 1901. Doslej so jo podelili 105-krat, prejelo pa jo je 109 avtorjev, saj sta si nagrado štirikrat delila dva pisatelja. Nagrado je doslej prejelo 12 žensk, odklonila pa sta jo Boris Pasternak leta 1958 in Jean Paul Sartre leta 1964. Lani jo je prejel kitajski pisec Mo Yan.

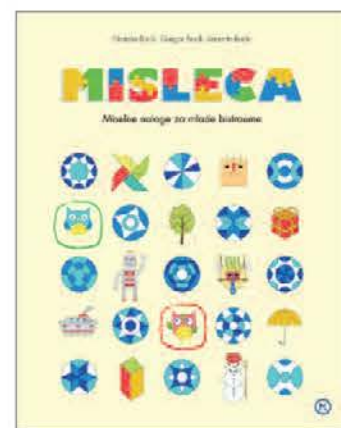
Novo pri založbi Mladinska knjiga Izšla je knjiga Misleca za trenje miselnih orehov

Pri založbi Mladinska knjiga je izšla knjiga *Misleca* s podnaslovom *Misleca za trenje miselnih orehov* avtorjev Nataše, Valentina in Gregorja Bucika. Knjiga je po besedah urednice Alenke Kopic Mohar prvi izviren priročnik miselnih nalog na Slovenskem. Kar 560 nalog je razporejenih v 13 poglavij, dodano je še poglavje Kaj je inteligentnost? Kot je na predstavitvi povedala Nataša Bucik, je knjiga rezultat večletnega dela za reviji Ciciban in Cicido, kjer so bile nekatere od nalog že objavljene. Vendar pa z Gregorjem, ki je Student Fakultete za arhitekturo univerze v Ljubljani, razvijata vedno

nove naloge. Te so zelo raznolike, pri čemer lahko najpreprostejše začne reševati otroci od četrtega leta starosti dalje, najzahtevnejše pa so zanimiv miselnih izziv tudi za odrasle. Valentin Bucik, sicer redni profesor za psihološko metodologijo na oddelku za psihologijo na ljubljanski Filozofski fakulteti, je poudaril, da je na anglosaksonskem pa tudi nemškem knjižnem trgu sicer zaslediti vrsto priročnikov s podobnimi nalogami za odrasle, a predvsem z naslovi, kot so *Trenirajte svoj IQ* in podobno. Sami so se temu želeli izogniti, saj knjiga ne vsebuje testa inteligentnosti in ne ponuja orodij in tehnik. Njen namen je

predvsem spodbuditi rado-vednost za tretje miselnih orehov, pri čemer so posamezna poglavja namenjena različnim miselnim orehom in spodbujanju različne miselne procese. Poudaril je še, da je z vidika razvojne psihologije pomembno, "da otrok svoje močgane daje ves čas na preizkušnjo". Po besedah strokovnjakinje s centra za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti na Pedagoški fakulteti v Ljubljani Mojce Juriševič je otrokom potrebno omogočiti pogoje, da izrazijo svoje sposobnosti in zmoglosti, da jih je mogoče opazovati. Knjigo sama vidi

kot odlični pripomoček za opazovanje njihovih mentalnih sposobnosti. Knjiga je namreč, kot je poudaril Valentin Bucik, zasnovana tako, da bi otroci naloge reševali skupaj s starši, stariimi starši, vzgojitelji ali učitelji. Z reševanjem nalog v knjigi se po besedah Juriševičeve krepi učni kapital otroka, sama pa v njej vidi tudi vzgojno komponento, saj krepi vztrajnost. Poleg tega so naloge v knjigi lahko osnova, ki jo je mogoče uporabiti tudi kot transfer za druge dejavnosti. "Ko uporabniki osvojijo strategijo, jo lahko uporabijo tudi v drugih življenjskih situacijah", je poudarila.

Kratke

V ponedeljek v DSI / Goli otok - Titov gulag

Kot je napovedano že drugje v tej številki Novega glasa, si bodo v naslednjih dneh v različnih krajih in v priredbi različnih društev sledili trije dogodki, ki pa so medsebojno povezani in sestavljajo logično celoto. Gre za tri večere ob 65-letnici Stalinovega izгона Titove komunistične partije iz Informacijskega biroja komunističnih in delavskih partij. Resolucija informbiroja ali kominforma z dne 21. junija 1948 je postala eden izmed mejnikov jugoslovanske in slovenske zgodovine, izjemno hud vpliv pa je imela tudi na dogajanje v našem današnjem "zamejstvu".

Društvo slovenskih izobražencev bo priredilo predstavitev najnovejših študij o jugoslovanskem koncentracijskem taborišču na Golem otoku. Kulturni center Lojze Bratuž in Študijski center za družbenopolitična vprašanja Anton Gregorčič bosta v Gorici pripravila večer, na katerem bo dvakratni zapornik na Golem otoku mag. Andrej Aplenc v razgovoru s publicistko Alenko Puhar predstavil svoje spomine in poglede na to problematiko. Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček pa bo po junijski predstavitvi na Opčinah priredil novo okroglo mizo, z novimi uglednimi gosti, o knjigi prof. Nine Lončar iz Maribora Kominform in tržaški Slovenci. Odnosi med komunisti v coni A STO 1948-1952.

Naj tu zapišemo nekaj besed o "ponedeljkovem večeru" Društva slovenskih izobražencev, ki bo 21. oktobra ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu. Gost večera bo profesor za etnologijo Balkana in kulturno antropologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani dr. Božidar Jezernik.

Svojim dosedanjim knjigam je namreč tik pred poletjem dodal novo, temeljito študijo o povojnem jugoslovanskem koncentracijskem taborišču na Golem otoku in tamkajšnjih kaznjencih. V obdobju najhujše represije se jih je na njem v letih 1949-53 zvrstilo več kot 15.000 iz vse Jugoslavije. Žrtev nasilja, lakote in boleznij je bilo okoli 400. Težko pa je oceniti ogromno duševno in telesno škodo, ki jo je povzročilo taborišče, namenjeno izničenju osebnosti, perverzni in grobo poniževalni "prevzgoji" resničnih in namišljenih nasprotnikov Titovega režima, večinoma komunistov.

Knjiga Goli otok - Titov gulag je izšla pri založbi Modrijan. Že pred tem pa je izšla v poljščini. Nekdanji poljski disident, zgodovinar in esejist Adam Michnik je v predgovoru te knjige "o okrutnosti antistalinističnega stalinizma" med drugim zapisal: "Ta knjiga je najprimernejši komentar k najnamenitejšim dosežkom 'taboriščne literature': Solženicinu in Salamovu, Borowskemu in Herlingu - Grudzinskemu. Vendar je prav tako portret komunizma v malem; komunizma stalinskih let, ki so še vedno tako slabo prisotna v kolektivni zavesti".

Slovenska Vincencijeva konferenca je praznovala god svojega zavetnika

Člani, sodelavci in prijatelji Slovenske Vincencijeve konference se vsako leto 27. septembra srečujemo v Domu šolskih sester pri Sv. Ivanu v Trstu, da praznujemo god svojega zavetnika sv. Vincencija Pavelskega.

Letos je bilo to srečanje res dobro obiskano, saj smo imeli to veliko prednost, da nas je obiskal in maševal upokojeni ljubljanski nadškof Alojz Uran, ki nas je v homiliji pozval k še večji zavzetosti, zlasti v tem kriznem obdobju,

da v skladu s delovanjem Vincencijevih konferenc skrbimo za družine, ki so v težavah, za ostarele in osamljene. Še zlasti naj bo to delo opravljeno s plemenito obzirnostjo, ki ne ponižuje tistega, ki pričakuje ali prosi za pomoč, kot nas uči naš Gospod Jezus s svojo besedo in dejanji.

Duhovno bogat in dobro obiskan program, ki ga je spremljalo petje članic Konference ob orgelski spremljavi gospe Marte Kocijančič, je sklenilo prisrčno druženje, pri katerem je gospod nadškof spregovoril prisotnim o dobrotah in o današnjih razmerah ter o viziji karitativnega dela v prihodnosti, kot je glede tega sam Jezus poudaril "Uboge boste imeli vedno med seboj".

Tudi skozi vsa krščanska zgodovina lahko spremljamo izredne oblike karitativne dejavnosti, ki so lahko stalna spodbuda tudi za danes in jutri.

Čim bolj se bomo ozrli nazaj, k izviru krščanske dobroteljnosti, toliko bolj bo tudi naša ustanova trdno stala in izpolnila svoje poslanstvo, je poudaril nadškof in s tem sklenil svoj nagovor.

Ob koncu se je predsednica Ivica Švab zahvalila gospodu nadškofu za prisotnost, za darovanje sv. maše in za spodbudne besede o delovanju v prid karitativne dejavnosti. Obenem pa se je zahvalila šolskim sestram za lep sprejem in pogostitev ter vsem prisotnim za udeležbo, ki je bila res številna, in za sodelovanje. Hkrati pa je povabila vse k nadaljnjemu sodelovanju in pomoči naši organizaciji pri njenem vsakdanjem delu za lajšanje ubožstva in osamljenosti. / AS

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

14. REVIJO ZBOROV DEVINSKE DEKANIE

nastopili bodo: OCPZ Mavhinje, MIPS župnije sv. Janeza Krstnika, ŽeCPS Zgonik, ŽeCPZ Mavhinje, Farni zbor Šempolaj, CMePZ Devin, Šempolaj, CMePZ Devin, CPZ Nabrežina

nedelja, 20. oktobra 2013, ob 17. uri
cerkev sv. Roka v Nabrežini

ZALOŽBA MLADIKI Predstavili so Pahorjevo knjigo zapisov In mimo je šel čas

"Slovenščine sem se naučil sam!"

"K"o sem ob urejevanju besedil za to knjigo prebril svoje zgodnje, celo prve črtice, ki sem jih pisal sredi tridesetih let, sem odkril, da je bila moja slovenščina dobra, čeprav sem imel za seboj le štiri razrede osnovne šole. Dejansko sem se slovenščine naučil sam!" S to ugotovitvijo je pisatelj Boris Pahor v petek, 11. oktobra, uvedel občinstvo Tržaške knjigarne v vsebino svoje nove publikacije, ki je z naslovom *In mimo je šel čas* pravkar izšla pri Mladiki. Gre za zanimivo publikacijo, saj prinaša v branje Pahorjeve zgodnje literarne zapise, pozabljene besedila. "Vsak spis ima svojo vrednost", je dejala urednica knjige Nadia Roncelli. Dodala je, da bi prvotna vsebina knjige morala sleteti le na pisateljevih mladinskih literarnih spisih, ker pa je Pahor med brskanjem po svojem arhivu našel marsikaj zanimivega, se je začel misel nenehno prilagajala potrebi po čim bolj popolni vsebinski obliki. "Tako bo knjiga še dodatno pričevala o intelektualni in biografski razsežnosti letošnjega jubilarja". Nedvomno pa bo za lit-

erarne kritike najbolj zanimiv prvi del. V njem so namreč zbrane črtice, ki jih je Pahor napisal v najgodnejšem obdobju svojega literarnega ustvarjanja in jih objavjal

gajanja na pomolu San Carlo. Prvi literarni poskusi so bili za Pahorja tudi sredstvo, s katerim si je prilastil svojo slovensko bit, svojo slovensko zavest, ki je bila zaradi

Ilde Košuta, Boris Pahor in Nadia Roncelli (foto IG)

v raznih revijah, Malajdi, Brinjevkah, Dejanju. Čeprav so nastale v obdobju fašizma, jih preveva vera v človeško usodo in v človeka samega. O nekaterih besedilih je podrobneje spregovoril sam Pahor, na primer o tistem, v katerem govori o škofu Fogarju, ki ga še danes ima za zgled pokončnega človeka, ali pa o onem, v katerem na hudomušen način opisuje nekatere tržaške posebnosti in do-

stalnega fašističnega pritiska še kako labilna. K temu je nedvomno prispeval zasmehovalni odnos, ki so ga italijanski soščolci imeli do njega: po prisilni ukinitvi slovenskih šol je bil Pahor ob vstopu v italijansko šolo z jezikovnega vidika neobgleden. Ta psihološki občutek manjvrednosti ("čutil sem se faliranega studenta") se je v času spreminjal v klono prepričanje, da je proti fašizmu

S 1. strani

Položaj slovenske ...

Prehod iz poučevanja v slovenskem jeziku do poučevanja slovenskega jezika je neuspešen, saj ni didaktičnih in pedagoških pripomočkov in niti jezikovnih standardov za preverjanje znanja. Starši slovenskih otrok so tako nezadovoljni z usvojenim znanjem, prav tako je težko poučevanje neslovenskih otrok, ki slovenski jezik itak malo uporabljajo. Prav tako je tudi kultura načeloma sredstvo za ohranjanje slovenske narodne skupnosti. Nadaljevanje načrtne ideološke ločitve društev pa je protislovna glede na vedno večji upad števila pripadnikov manjšine in glede na trajno finančno krizo. Finan-

iranje društvene dejavnosti je starokopitno in ne omogoča perspektivnejših potez. Repertoar kulturne ponudbe je obenem zastarel zlasti za potrebe in želje mladih (tudi na zborovskem področju bi potrebovali preveriteve repertoarjev), kaže se tudi potreba po sistemskem in strokovnem pristopu k vključevanju Nesloven-cev v manjšinsko kulturno sredino. Glede na izsledke raziskave je medijsko področje najmanj problematično. Intervjuvanci zagovarjajo dejstvo, da manjšinski mediji ne morejo shajati po običajnih tržnih načelih, njihova raznolikost (tudi ideološka) za razliko od kulturnega področja sploh ni problematična. Zaradi jezikovne diskriminacije so slovenski mediji nedostopni za večinsko prebivalstvo in imajo pomembno vlogo pri utrjevanju jezika v manjšini. Malodušje vlada takrat, ko je govor o politični participaciji. Iz intervjujev je prišlo na dan nezadovoljstvo glede vodenja manjšinske politike. Prevladuje namreč prepričanje, da ničesar se ne da spremeniti. Težko je po drugi strani najti soglasje v manjšinskem telesu zaradi

hitrejšega sprejemanja odločitev in hkrati ohranjanje ideološko raznolikost in spoštovanje manjšinskih pogledov znotraj skupnosti, do izrazitejših potez na področju kulture s posebnim oziranjem na vprašanje jezika, reorganizacijo dejavnosti in mrežno sodelovanje. Še zlasti pomembno pa je, da se na področju šole zagotovi nivo znanja slovenskega jezika, ki ga pričakuje skupnost. Drugo področje je Brezigarjeva določila v širitvi jezikovne skupnosti: temeljno koordinacijsko vlogo naj bi v tem primeru imelo jezikovno središče, ki bi določalo in izvajalo strokovne rešitve glede poučevanja slovenske in italijanske šole, seznanjalo s težavami, ki bi jih neslovenski otroci imeli ob vstopu v slovensko šolo, in pri zavestnem okol-

potreben močan boj: "Ta se je krepil tudi ob skrivnem študiranju Prešerna", je dejal Pahor, ki je hkrati vedno ljubil velikane italijanske književnosti.

V nadaljnjem sklopu knjige bo bralec spoznal Pahorjevo nazorsko prepričanje, ki ga je pisatelj zaupal priložnostnim govorom in časopisnim člankom (objavljal jih je med drugim v Mladiki, Novem listu, Sidru, Novem glasu in Primorskem dnevniku). V njih pridejo do izraza Pahorjeve humanizem, zlasti pa kritičen duh in bojevitost,

ko je govor o slovenski zgodovini in notranjem položaju manjšine. Pahor se je spomnil govora, ki ga je imel leta 1965 na Prešernovi proslavi: "Takrat sem še zadnjič spregovoril o enotnosti slovenske manjšine. Leto zatem sem začel objavljati revijo Zaliv, saj sem se s Primorskim dnevnikom skregal", je dejal in poudaril, da je še danes trdno prepričan, da je še prej kot zgolj jezik pomembna narodna zvest!

Dragocen je tudi razdelek, v katerem so zbrani portreti prijateljev in znancev. V te zapise je Pahor vključil ničkoliko anekdot, ki še kako oživijo lik opanega, naj bo to Černigoj, Kocbek, Vekoslav Španger, Marica Živec, Zoran Mušič. V predzadnjem sklopu so zbrane knjižne ocene, v katerih je Pahor izrazil osebne poglede, otresele pa se je avtobiografskih elementov. Sklepni del knjige pa ponuja nekatere Pahorjeve intervjuje. Celotni časovni razpon objavljenih spisov obsega obdobje od l. 1936 do l. 2010.

IG

jišine, ki lahko na tej podlagi evidentira razvojne smernice za prihodnje. Brezigarjeva odpira po mnenju Devana Jagodica dileme, ki so deset let po programski konferenci še danes odprte. Potrebno je zato čim prej določiti peščice prioritete, ki jih je mogoče izvesti ne glede na nazorsko delitev manjšine.

Predstavitvi študije Sare Brezigar je sledila okrogla miza, na kateri so sodelujoči poskušali analizirati nekatere tematike, ki so sestavljale vsebinsko osnovo razčlenjene raziskave. Osrednja tema sta bila prav gotovo jezik in odnos, ki ga jezikovna stroka, mediji in gospodarstveni sektor imajo do njega. Moderator Miran Komac, raziskovalec Inštituta za narodnostna vprašanja, se je o vsem tem pogovarjal z Matejko Grgič,

Jurij Paljk, Miran Komac, Matejka Grgič in Edi Kraus (foto IG)

znanstveno direktorico Slovenskega izobraževalnega konzorcija (Slov.I.K.), Edijem Krausom, direktorjem podjetja Julon, članom uprave podjetja Aquafil in tržaškimi občinskimi odbornikom za gospodarski razvoj, ter Jurijem Paljkom, odgovernim urednikom našega tednika. Grgičeva je močno podprla ustanovitev strokovne službe, ki bi usmerjala jezikovno politiko manjšine. Kraus je glede na svojo izkušnjo poudaril, da je v gospodarskem sektorju uspešen podjetnik, ki se spoštljivo seznanja s kulturo svojega sogovornika: "Tudi v našem sektorju je spoštovanje različnosti recept za uspeh". Jurij Paljk je dejal, da je odnos manjšine do jezika zapleten, ključno vlogo ima pri tem šola, ki pa večkrat nima pravega poslušarja za to tematiko. Glede raziskave dr. Brezigarjeve pa je poudaril zgornje podatke, iz katerega izhaja nezadovoljstvo manjšincev z vodilnimi kadri, ki jih je vendarle težko zamenjati. Kraus se je nato glede položaja slovenske šole v Italiji jasno vprašal, ali lahko manjšina sloni zgolj na jeziku ali je potrebno nekaj več, na primer narodna identiteta.

elan, ki je na pragu iz 19. v 20. stoletje zaznamoval Slovence na tem robu, se je izgubil, standard življenja manjšincev in večinskega prebivalstva je dejansko enakopraven. Občutili je krčenje slovenskega delovnega okolja, narodnega in jezikovnega aduta manjšinci ne uporabljamo v marketinške namene. Raziskovalka ljubljanskega inštituta je kopico možnih rešitev strnila v štiri področne enote. Razvojne perspektive slovenske manjšine v Italiji je na primer evidentirala v ustvarjanju manjšini bolj prijaznega okolja, ki bi predpostavljalo uveljavljanje vidne dvojezičnosti, poučevanje slovenske in italijanske manjšinske učnim jezikom in poučevanje slovenske in jezikovnih tečajev. Brezigarjeva je glede notranje preureditve manjšine nanizala vrsto strategij, od prilagoditve nekega modela, ki bi omogočal

kom našega tednika. Grgičeva je močno podprla ustanovitev strokovne službe, ki bi usmerjala jezikovno politiko manjšine. Kraus je glede na svojo izkušnjo poudaril, da je v gospodarskem sektorju uspešen podjetnik, ki se spoštljivo seznanja s kulturo svojega sogovornika: "Tudi v našem sektorju je spoštovanje različnosti recept za uspeh". Jurij Paljk je dejal, da je odnos manjšine do jezika zapleten, ključno vlogo ima pri tem šola, ki pa večkrat nima pravega poslušarja za to tematiko. Glede raziskave dr. Brezigarjeve pa je poudaril zgornje podatke, iz katerega izhaja nezadovoljstvo manjšincev z vodilnimi kadri, ki jih je vendarle težko zamenjati. Kraus se je nato glede položaja slovenske šole v Italiji jasno vprašal, ali lahko manjšina sloni zgolj na jeziku ali je potrebno nekaj več, na primer narodna identiteta.

Cosolini je nagradil 60-letno nepretrgano delovanje g. Jakomina

Bronasto priznanje škedenjskemu ... županu!

“**T**o častno priznanje me nedvomno razveseljuje, je pa hkrati spodbuda, naj še naprej nadaljujem svoje delo. Človek nikoli ne zmore vsega dela sam, ampak potrebuje druge ljudi, bližnje, ki delijo z njim radostne in težke trenutke. Takih ljudi imam v Škedenju veliko in prav z njimi snujem prihodnje načrte v korist naše skupnosti. Veliko pomembnih dogodkov se je vrstilo v te 60 letih in ne bi znal izluščiti najpomembnejšega. Zato rajši usmerjam svoj pogled v prihodnje nove izzive. Danes se veliko ukvarjamo s krizo: ta nedvomno obstaja. Je pa tudi res, da gospodarska kriza izhaja iz moralne krize naše družbe. Prav zato današnji človek še kako potrebuje besedo, zglede, pričevanje. No, to poskušam sam posredovati svojim ljudem”.

mu je tržaški župan Roberto Cosolini na svečanem sprejemu v Sinji dvorani tržaške občine vro-

Foto IG

S to mislijo nas je msgr. g. Dušan Jakomin nagovoril, potem ko

čil bronasto medaljo v znak hvaležnosti za njegovo vsestransko

nepretrgano šestdesetletno delovanje v Škedenju. “G. Dušan Jakomin je v tako dolgem obdobju gojil večplastne razsežnosti svoje osebnosti. Poleg dušpastirskega delovanja je g. Jakomin nenehno spodbujal razvoj škedenjske skupnosti in bil ključni akter pri negovanju njenega zgodovinskega in kulturnega izročila”. Na tak način je škedenjski kaplan prispeval k ovrednotenju kulture celotnega mesta. Cosolini se je v nadaljevanju poglobil v razsežnost županovanja in pri tem ugotovil, da je to lepa, težavna in hkrati celostna izkušnja, ki popolnoma prežema življenje dotičnega. “Nedvomno je g. Jakomin to vlogo dejansko poseleljal v vseh teh desetletjih, za kar ga lahko upravičeno imamo za škedenjskega župana. To funkcijo opravlja kar dvanajst polnih mandatnih dob”, se je pošalil tržaški župan. Cosolini je

pohvalil tudi besede, ki jih je g. Jakomin izrekil v svojem zahvalnem nagovoru. Škedenjski kaplan je namreč poudaril, da je v hudih časih potrebno še bolj gojiti medčloveške vezi, kar navsezadnje združuje ljudi v skupnost. “S Škedenjci smo v tako dolgem obdobju vselej sodelovali povezano. Ni bilo potrebno izpostavljati nepotrebnih in umetnih razlik med enim in drugim, npr. med člani društva Grbec in župljani, med Slovenci in Italijani. Vsi smo ob različnosti člani ene same skupnosti, ki raste ob prizadevanju in delu posameznega člana”, je dejal g. Jakomin in opozoril na še odprta vprašanja, ki tarejo škedenjski vsakdan, od železarne do popravil v tamkajšnji osnovni šoli. “Škedenj ni samosvoja republika, ločena od ostalega mesta: Škedenj je po istem vzoru, ki sem ga poprej omenil, člen celotnega tržaškega tkiva”, je dejal slavljenc, ki je nato prosil župana, naj še večjo medaljo izroči vsem Škedenjcem, ki ga prinašajo že toliko let... V Sinji dvorani se je razlegel bučen smeh, saj je bilo na prireditvi prisotno res lepo število Jakominovih škedenjskih prijateljev. Vsi so delili Jakominove besede, ko je ob vročitvi priznanja po škedenjsko izrazil svojo zadovoljstvo: “Hvala lepa, grubo sem kontj’nt!”

Obvestila

Gledališki vrtljak obešča, da bo v nedeljo, 20. oktobra, na sporedu predstava AČIH v izvedbi Šentjacobskega gledališča iz Ljubljane. Prva predstava bo ob 16. uri (red PINGVIN), druga ob 17.30 (red TJU-LENJ). V dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 21. oktobra, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu. Gost večera bo profesor za etnologijo Balkana in kulturno antropologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani dr. Božidar Jezernik. Na sporedu bo razgovor o njegovi novi knjigi Goli otok - Titov gulag. Začetek ob 20.30.

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij: 003852386744.

Krožek kratkočasne matematike, nadaljevalec zabavne in razvr-

drilne matematike, prične z nizom srečanj v torek, 22. oktobra, ob 17. uri v prostorih Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3. Vabljeni vsi, tako novi kot stari ljubitelji matematike.

Darovi

V spomin na msgr. Marija Gerdola darujejo bratrance iz Čebrovcov 150 evrov za Slovensko dobrodelno društvo Trst.

V spomin na Radovana Zorna prispeva družina 50 evrov za riž otrokom p. Pedra Opeke.

Cestitke

Društvo Rojanski Marijin dom iskreno čestita **g. Dušanu Jakominu** ob prejemu občinskega priznanja, bronaste plakete mesta.

SV. IVAN Zveza cerkvenih pevskih zborov

10. revija zborov Openske dekanije

“**V**elikokrat na Božjo besedo ne moremo odgovoriti z besedami” - misel svetega Avguština o vlogi glasbe v verskem obredu je v soboto zvečer uglasila strune iskrenega navdušenja nekdanjega ljubljanskega nadškofa Alojza Urana, ki je nagovoril udeležence 10. revije zborov Openske dekanije. Izbira častnega gosta in govornika je bila posebno primerna za priložnost, saj upokojeni nadškof dobro pozna zborovski svet in je zato prijetno neformalno zaupal tudi misli in anekdote s svoje pevske poti. V otroških letih so njegovi prvi kotri kazali na poveraz, saj je bil čisto brez posluha, vztrajanje in prizadevanje pa sta rodila sadove in petje v skupini Consortium Musicum je poleg mnogih spodbudnih doživetij postalo temelj njegove odločitve za duhovništvo. Petje pri bogoslužju osrečuje, je dejstvo sodelovanja, duhovno srečanje, cerkveni zbori prinašajo vernikom upanje in veselje, so nosilci župnijskega življenja, zato jim je govornik namenil zahvalo za požrtvovalno in dragoceno delo.

Dekanijska revija je simboličen prikaz tega dela, saj v osnovi ne upošteva koncertne literature, ampak počasti redno bogoslužno dejavnost zborov s skladbami in avtorji, ki jih najpogosteje izvajajo na domačih korih. Sodelujoči zbori so tudi letos zapeli a cappella in z orgelsko spremljavo, na koru in za oltarjem cerkve svetega Janeza Krstnika pri Sv. Ivanu. Na vabilo Zveze cerkvenih pevskih zborov se je odzvalo pet skupin, med katerimi so prvi stopili pred žal maloštevilno

publiko (bil je glavni večer regate Barcolana, kar je gotovo vplivalo na udeležbo) pevci mešanega zbora Sv. Jernej z Opčin, ki so pod vodstvom Janka Bana monografsko počastili spomin na domačega skladatelja Staneta Maliča, ki je obogatil njihov repertoar z dragocenim zakladom 15 liturgičnega leta. V komorni zasedbi, a pogumno in ubrano so nato zapeli gostitelji večera, in sicer cerkveni zbor Sv. Ivan pod vodstvom Ivana Žerjela. Nepogrešljiva prisotnost ženskega zbora Prosek-Kontovel je tudi tokrat prinesla prisrčno in spretno noto pod taktirko Marka Štoke. Zulejka Devetak pa je pripravila za nastop zaslužne pevce mešanega cerkvenega zbora Rojan, ki so primer predanosti cerkvenemu poslanstvu, saj že dolgo let oblikujejo nedeljsko mašo, ki jo neposredno prenaša slovenski radijski program radia Trst. Revija je simbolično končal združeni zbor iz klasične Vodopivčeve maše Vsi blaženi nebeščani. Zborovodja Edi Race je nato delil zborovodjo proseško-kontovelskega zbora prijetno dolžnost vodenja dveh skupnih pesmi.

Za cerkvene zборе se začelja obdobje zelo bogate pevске dejavnosti, ki bo uvedla v adventni čas. 20. oktobra ob 17. uri bo na sporedu revija zborov Devinske dekanije v cerkvi svetega Roka v Nabrežini, 30. novembra pa bo Zveza cerkvenih pevskih zborov priredila tradicionalno revijo Pesem jeseni v Športnem centru Zarja v Bazovici.

PAL

V Društvu slovenskih izobražencev Skrivnosti in zakladi naše tržaške obale

Okolje nam daje energijo in zdravje, zato si moramo vzeti čas za uživanje v naravi, v ptičem petju in opazovanju našega “brega”, saj se premalo zavedamo, kaj nas sploh obdaja. O naši obali, ki se razprostira od Barkovelj pa do izliva Timave in jo poimenujemo breg, ker pravzaprav nima svoje ime, sta zakonca Floriana Stefani in Danilo Sedmak napisala knjigo, ki prerašča navadne zapise o našem okolju. Jadranska oaza je tanka knjižica, a je sad večletnega raziskovanja. Ime je dobila po oazi, ker je naš breg dejansko kot samotni zelen kraj v puščavi, poleg tega pa ima celo dva gradova. Izšla je že lani v redni zbirki Goriške Mohorjeve družbe, a je vedno znova aktualna zaradi ekološke problematike našega okolja, ki ima nedvomno svoje vplive tudi na narodnostni vidik tega prostora.

Avtorja je najprej predstavil Marko Tavčar v imenu založbe. Dejal je, da se založba zaveda aktualne problematike, zaradi katere se potrjuje potreba po večji

ozaveščenosti ozemlja. Pričujoča knjiga nam nudi priložnost, da se zamislimo, kaj nam ponujata morje in breg. Tavčar je poudaril tudi posebnost knjige, saj sta avtorja poskrbela za vse fotografije, zato je le-ta popolnoma avtorsko delo. Knjigo je podrobneje predstavila Majda Cibic. Opozorila je na vezno nit Jadranske obale, ki naga varja človeka, naj se vrne k naravi, saj prav naravno okolje ustvarja ravnovesje v človeku. Tu mislimo na preprosto naravno okolje, ki nas obdaja, od morja do oljčnih in vinorodnih nasadov, grmovja, zelišč ter zdravilnih rastlin, značilnih za naš breg. Avtorja hočeta čim bolj ovrednotiti to naravno bogastvo, iz njega naj bi zajemali duhovno moč za premagovanje vsakod-

nevnih težav. Človek namreč živi in sobiva z okoljem, ki ga obdaja, zato ima posledično to okolje nedvomno svoj vpliv tako na njegovo življenje kot tudi na počutje in razmišljanje. Z vsemi temi dejavniki se oblikuje človekova osebnost, zato govorimo o psihološkem stanju ali o ekološki psihologiji, ki je tudi podnaslov Sedmakove knjige.

Avtorja želita, da bi čim bolj ovrednotili in izkoristili naravno

željo, da postanemo mi sami, predvsem pa mlajše generacije, ljubitelji našega okolja, ki z morjem in rastlinstvom učinkovito vpliva na naše psihofizično zdravje.

Danilo Sedmak se je razgovoril še o pomembnem vplivu okolja na človeka, pa o pestrosti narave, ki se je sploh ne zavedamo: “Pri nas rastejo aromatične rastline, a jih obravnavamo kot plevel in so za nas ničvredne”. V sklepnem delu

Marko Tavčar, Majda Cibic in Danilo Sedmak (foto Kroma)

bogastvo in bi iz njega zajemali duhovno moč, s katero lahko premagujemo vsakodnevne težave. Raznoliko rastlinstvo nam s svojim videzom, vonjem in zdravilnim učinkom predstavlja pravo sprostitiv in zdravilo za dušo in telo. Zato avtorja gledata v prihodnost z optimizmom, saj želita s tem priročnikom vzbuditi v bralcih

knjige Ekologija človeškega in se prepletajo vse silnice, ki oblikujejo človeka v osebnost in dajejo poseben pečat našemu prostoru. Fotografije so zelo lepe, na koncu pa je tudi dodatek s strokovnimi, italijanskimi in slovenskimi narečnimi izrazi za rastline, kar daje knjigi še dodatno vrednost.

Šin

Nova sezona srečanj ob kavi

Slovenščina je za Italijana navsezadnje jezik soseda

Kljub nedorečenosti glede usode Tržaške knjigarne in njenega upravljanja je sedanja upraviteljica Ilde Košuta tudi letošnjemu jesenskem času zaupa začetak nove sezone srečanj ob kavi, ki jo tokrat ponuja podjetje Primo aroma. Zaskrbljenost glede prihodnosti trgovine in obenem prirojen pozitivno naravnost na življenjske razplete je Ilde delila z občinstvom na prvem srečanju, ki je bilo v sredo, 9. oktobra. “Kdor odloča o naši prihodnosti, naj

razmisli, kaj pomeni ta knjigarna v mestnem središču”, je dejala upraviteljica pred zvestim občinstvom, za katerega je TK v času postala kraj druženja in prostor, kjer je priložnost za rabo slovenščine v italijanskem Trstu samoumevna in prav zato nadvse dragocena.

Gostja uvodnega srečanja nove sezone je bila profesorica slovenske književnosti na videmski univerzi Marija Bidovec, ki je v pogovoru z urednico pri založbi Mladika Nadio Roncelli spregovorila

o svoji antologiji slovenske književnosti zadnjih 20 let z naslovom Profilo della letteratura slovena dal 1989 a oggi - Schede sugli scrittori. Knjiga je izšla lani pri rimski založbi Lithos. Študijo, ki obsega analizo osemdesetih slovenskih avtorjev oz. njihovih del, ki so izšli v razdobju zadnjih dvajsetih let, so marca že predstavili goriškemu občinstvu v galeriji Ars. V Tržaški knjigarni je beseda tekla zlasti o odnosu, ki prof. Bidovec veže z njenimi študenti in ki je navsezadnje botroval realizaciji samega knjižnega načrta. Antologija je dejansko nastajala dalj časa, sicer po majhnih korakih. Dokončno delo se je zgostilo v šestih mesecih. Nastala je tako

knjiga žepnega formata, ki prispeva k zapolnjevanju didaktičnega manka pri poučevanju slovenske književnosti v italijanskem okolju. Avtorica je v knjigo vključila tudi krajšo družbeno-kulturno analizo, da bi italijanski bralec na popolnejši način spoznaval obravnavano obdobje. Kot je poudarila Roncellijeva, je prof. Bidovec avtorje obravnavala z “zunanjim kritičnim pogledom” na način, da bi jih neslovenski bralci čim bolje dojeli. Profesorica je občinstvu zaupala, da je bila sestava te antologije zanjo izziv. Prvič zato, ker se navadno ukvarja z veliko zgodnejšim zgodovinsko literarnim obdobjem (je namreč izvedenka za dediščino Janeza Vajkarda Valvasorja), drugič, ker je o avtorjih najodobnejše ustvarjalne gen-

eracije na razpolago tudi najmanj sistematiziranih podatkov. Knjiga je tako namenjena bodisi študentom in interesantom, ki nimajo pojma o slovenski književnosti in obstoju slovenske biti (taki so na primer študentje, ki jih je prof. Bidovec spoznala na univerzi La Sapienza v Rimu), bodisi italijanskim bralcem, ki so s slovensko kulturo že nekoliko seznanjeni (taki so na primer mladi z videmskimi vseučilišča). Avtorica je občinstvu zaupala, da je bil izbor osemdesetih literatov dokaj težak: izbrala je vsekakor književnike, ki so še aktivni, ni pa upoštevala najmlajših piscev. Držala se je tudi pokrajinskega izvora avtorjev in poskušala obdržati ravnovesje v zastopanosti posameznih slovenskih regij. Veliko poudarka je prof. Bidovečeva

namenila mladinski literaturi, v kateri se na Slovenskem preizkuša veliko število piscev; v knjigo je uvrstila tudi manj poznana sodobna literarna peresa. Pogovor se je dotaknil tudi sodobnega univerzitetnega okolja, ki občuti krizno stanje državnega proračuna: “Zgodi se tudi, da zaradi pomanjkanja knjig v knjižnicah profesorji študentom posojamo svoje osebne izvode...” V sklepnem delu pogovora je prof. Bidovec navedla prepričljiv razlog, s katerim nagovarja svoje študente za študij slovenščine: “Verjamem, da znanje slovenskega jezika pri italijanski mladini omogoča večje delovne možnosti kot povprečno znanje angleškega. Slovenščina je za Italijana navsezadnje jezik soseda...”

IG

skultura / 7. mednarodno kiparsko srečanje v Jeremitišču

Umetnine kot spomin in opomin na vojno zlo

Umetniki iz Italije in Slovenije so se od 5. do 12. oktobra vsak dan zbirali v Jeremitišču in izdelovali kiparska dela o temi prve svetovne vojne. Za svoje umetnine so se posluževali lesa, kraškega kamna, mehkejšega kamna, mozaika in železa. Skupno jih je bilo enainvajset, od teh devet kamnosekov iz Manč društva Most iz Ajdovščine, ki so skupno izdelali zahtevno skulpturo Fontana.

Maria Eterna, Crainich Giulia, Folloni Aurora so obiskovale so šolo mazaika v Spilimbergu. Po zamisli Stefana Jusa so oblikovale pokončno skulpturo iz kraškega kamna, ki ima navpične razpoke; te predstavljajo razdejanje vojne vihrne, ki je prizadelo številne domačije. Da bi se razpoki ne širili, so umetnice vodoravno obkrožile oba dela z obvezami, ki so izdelane iz mozaičnih elementov. Mozaiki so v spodnjem delu

predstavlja ogenj, ki je med vojno povzročil ogromnega uničenja in smrti.

Lombardo Sisto prihaja iz Bielle in je že tretjič na kiparskem srečanju v Jeremitišču. Pravi, da se tukaj dobro počuti in se rad vrača.

Tokrat se je odločil za kip iz mehkega kamna in izklesal podobo Marije na okopih. V vojni vihri so se vojaki na obeh straneh obračali do iste Marije z različnimi prošnjami, predvsem da bi vojno preživeli. V spodnjem delu kipa so vidna znamenja vojskovanja. Petruz Michele prihaja iz bližnjega Doberdoba. Za svojo umetnino si je izbral deblo cedre, ki jo je razpolovil in z oblikovanjem dveh abstraktnih zobčastih elementov ponazoril ranjena brata dvojčka, ki jih je vojna zelo prizadela. Na hrbtni strani izstopa velika rana, iz katere se izliva kri. Vojaka sta obdana z bodečo žico, v katero je položeno keramično

Čeprav vreme ni bilo najbolj naklonjeno, so kiparji dobro opravili svoje delo, saj so organizatorji poskrbeli, da so bili pod streho.

Sklepna slovesnost je bila v soboto, 12. oktobra, v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Standrežu. Prvotno je bila načrtovana na odprtem v Jeremitišču, a so jo zaradi nestalnega vremena preselili v zaprt prostor. Na končnem srečanju se je zbralo veliko ljudi, poleg umetnikov so prišli tudi njihovi prijatelji in znanci, domačini in ljubitelji kiparske umetnosti. Prisotni so bili tudi predsednik odbora SSO za Goriško Walter Bandelj in goriška občinska svetnica Marilka Koršič in Božidar Tabaj. Deželni podpredsednik Igor Gabrovce si je ogledal dela na prireditvenem prostoru. Na sobotnem večeru je prisotne pozdravil predsednik društva skultura Marjan Breščak, ki je v sodelovanju z drugimi organizacijami poskrbel, da se je tudi letos kiparsko srečanje, sedmo po vrsti, lepo izteklo. Zahvalil se je umetnikom in vsem, ki so kakorkoli priskočili na pomoč pri tem zahtevnem projektu. Še posebno tistim, ki so bili vse dneve prisotni v Jeremitišču in pomagali umetnikom pri raznih delih, ki bi jih sami ne mogli. Pri tem so uporabljali tudi stroje za dviganje težkih kamnov. Spregovorila je tudi predstavnica Fundacije Goriške hranilnice, ki je organizatorjem čestitala za tako zahtevno pobudo, ki bogati druge prireditve ob stoletnici začetka prve svetovne vojne.

Umetnike in njihova dela sta na sobotnem večeru predstavili Chiara Mucci in Cristina Marusi, Dimitri Brajnik pa je predvajal posnetke umetnikov in njihovih del. Predsednik Breščak je vsem sodelujočim izročil plakete in priznanja za sodelovanje na kiparskem srečanju. Za prijetno srečanje so poskrbele tudi domače izkušene kuharice, ki so pripravile okusne slaščice in druge dobrote. Iz raznih pogovorov smo izvedeli, da so se umetniki zelo lepo počutili med tedenskim bivanjem v Jeremitišču in pohvalili odlično organizacijo. Naj na kratko predstavimo umetnike, ki so se udeležili letošnjega likovnega srečanja v Jeremitišču, in dela, ki so jih ustvarili. Baratta

srce, ki vsebuje željo vojakov po miru.

Remec Tjaša je doma iz Dutovelj in je obiskovala akademijo v Benetkah. Obdelala je kraški kamen v kombinaciji s koničastimi železnimi elementi. V kamnu je zarezana globoka rana. Skulptura je simbol bolečine in trpljenja, ki ju povzroča vojna.

Starc Aleksander je doma s Konovelja na Tržaškem. Poznamo ga kot odličnega scenografa, saj je večkrat sodeloval na Goriškem in ustvaril lepe umetnine za odrske uprizoritve operet. Tokrat se nam predstavlja kot kipar, ki se je odločil, da bo svoje delo izklesal iz cedrovega debela. Tudi njegova umetnina predstavlja človeka - z različnimi železnimi elementi v obliki peruti -, ki ga je vojna prizadela in ga poglajla v smrt. Toda iz vojne razdejanja se je rešil in kot angel vzletel visoko v nebo.

Nika Šimac je iz Nove Gorice. Odločila se je za ploščo iz kraškega kamna z okroglo odprtino, obdana s steklenimi drobcami rumene barve. Delu je dala naslov PHOSPHOROS. Gre za simbolično-mitološko vsebino. Skulptura absorbira svetlobo in jo sprošča. Vsak človek nosi v sebi neko znamenje, a se tega ne zaveda.

Pod mentorstvom Franca Kocjana so se v Jeremitišču prvič predstavili kamnoseki iz Manč. Pred nedavnim so imeli v šandreški župnijski dvorani skupinsko razstavo lepih kiparskih del, ki so jih izdelali člani te kamnoseške skupine.

V Jeremitišču pa so skupno izdelali zahtevno delo, in sicer vodnjak, ki je namenjen obnovljenemu šandreškemu trgu. Vodnjak je sestavljen iz več delov. Zraven njega je tudi pitnik, kjer se bo vsak lahko odžejal. Pri projektu so sodelovali: Florjan Bajc, Marinka Bolko, Elda Breclj, Angel Krapež, Aljoša Jerkič, Igor Ličen, Marjan Polanc in Matija Repic.

DP

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (22)

Mariza Perat

Mengore na Tolminskem

Romarska cerkev na Mengorah se dviga na 453m visokem hribu med Volčami in Sveto Lucijo ozioroma Mostom na Soči. Na severovzhodu obdajajo Mengore Kaninsko in Krnsko pogorje ter tolminski in cerkljanski hribovi, na zahodu pa Matajursko pogorje.

Mengore so podružnica starodavne volčanske prafare. Kot poroča Simon Rutar v svoji *Zgodovini Tolminske*, so prav Volče tisti kraj, ki se v zgodovini teh krajev najprej omenjajo, in sicer v zvezi "z desetino od volčanskih kmetov", katero je čedaški kapitelj prejel od patriarha Johannesesa (Janeza) IV. "Tu", nadaljuje Rutar, "se cerkvena občina prvič omenja in Volče so torej ono selo, kategera ime se nam prikazuje najprej v naši zgodovini".

V Soški dolini so se prvi prebivalci - Slovenci - naselili že v 6. stol. Bili so pogani in so se svojih poganskih šeg trdno držali. S krščanstvom so prišli v stik, ko so pričeli hoditi v Čedad zaradi trgovskih poslov. Sčasoma so prevzeli krščansko vero in tako je bilo v Čedadu leta 790 krščenih prvih deset oseb iz Volč. Iz Čedada so kmalu začeli prihajati misijonarji, saj je Tolminska spadala pod čedaški kapitelj. Število misijonarjev se je še pomnožilo, ko je bila v Čedadu leta 796 sklicana škofijska sinoda. Na njej je oglejski patriarh Pavlin II. s svojo ognjevito, a blagohotno besedo nakazal duhovnikom smernice pri širjenju evangelija. Zato so tudi misijonarji, ki so prihajali na Tolminsko, bili misijonarji v pravem pomenu besede, ki so z vsem srcem skrbeli za dušni blagor izročeni jim vernikov in jim pri tem tudi sami dajali najlepši zgled. Naučili so se tudi slovenskega jezika, ki pa jim ni bil popolnoma tuj, kar je zaupanje med njimi in ljudstvom še okrepilo.

Iz knjige *Podobe volčanske župnije skozi 1.100 let*, ki je v veliki meri nastala na podlagi zapiskov g. Alojzija Kodermaca, župnika v Volčah (1922-

1965), izvemo, da je bila prvo versko središče na Tolminskem cerkva sv. Danijela, ki še danes, kot nema priča slavne preteklosti, stoji na Volčanskem polju. Tu je bilo bogoslužje, ob tej cerkvi je potekalo življenje vernikov od rojstva do smrti. Zato je ta cerkva "matična vseh tolminskih cerkev".

Msgr. Josip Kragelj (1845-1917), doma iz Volč, tolminski dekan in šolski nadzornik na Tolminskem, v svojih zapiskih poroča, da je bila cerkev sv. Danijela postavljena že leta 891. V zvezi s tem pravi:

"Ta cerkev velja, odkar ljudje pametujejo, za najstarejšo v Soški dolini. Omenja se za patriarha Valperta (875-901), vrstnika sv. Cirila in Metoda in dobrega znanca patriarha carigrajskega, zloglasnega Focija (u. 891). Ko sta solunska brata za vero trpela in je učen in slavo hlepni Focij razkol pripravljaval, so imeli Volčani že svojo lastno hišo

Cerkva sv. Danijela na Volčanskem polju

božjo".

Cerkev sv. Danijela je bila več stoletij središče verskega življenja v Gornjem Posočju. Ko je bila v Volčah leta 1695 dograjena župna cerkev sv. Lenarta, je cerkva sv. Danijela postala njena podružnica.

Kronika g. Kodermaca prinaša tudi nekaj splošnih novic o teh krajih. Tako v knjigi *Podobe volčanske župnije* beremo, da je bilo tu v 14. stol., pa tudi pozneje, mnogo naravnih ujm in nepravil.

/ dalje

Seminar Karitas koprške škofije na Mirenskem Gradu

Za aktivno državljanstvo, za bolj človeško, bolj solidarno družbo!

Slovenska dobrodelna organizacija Karitas v jeseni tradicionalno pripravlja strokovne seminarje; na Mirenskem Gradu v Gnidovčevem domu je bil tak zelo dobro obiskan seminar 11. in 12. t. m. Z letošnjim geslom tedna Karitas in seminarja Karitas *Verjamem vate* so se organizatorji pridružili pobudam evropskega leta aktivnega državljanstva in leta vere. Vse-

javnimi in zasebnimi institucijami ... in tako so aktivni državljani. V okviru programa so v petek zvečer izpostavili vprašanje, kako iz posameznika, družine, skupnosti in lokalne skupnosti gradimo državo. Gostje okroglo mize so s svojega vidika spregovorili, kako smo lahko vsi aktivni državljani, kako se povezujemo s Karitas, kako so sodelavci ali prostovoljci Karitas vključeni v širši

no je biti pošten državljan, če hočemo, da bo (tudi) slovenska družba bolj zdrava, bolj človeška in bolj solidarna. Moderator Alen Salihović je zelo lepo vodil srečanje in od vsakega od prisotnih sogovornikov hotel izvedeti, kaj sami naredijo za bolj aktivno državljanstvo in kako to počno na svojem delovnem mestu, ter jih spraševal, kako bi sočloveka vsakdo od nas moral nagovarjati, da bi postali kristjani zares tisto seme prenovljenega življenja, o katerem nas uči evangelij. Plodna debata, ki se je razvila po posegu prisotnih, je pokazala, kako živa je problematika, predvsem pa je potrdila nezamenljivo vlogo organizacije Karitas v vseslovenskem prostoru. Drugi del seminarja je bil namenjen pričevanju Stanka Gerjola in p. Silva

Foto Mojca Kepić

bina letošnjega seminarja je bila vezana na geslo *Verjamem vate*, s katerim so želeli udeležence ozavestiti, da lahko v vsakega človeka, s katerim se srečamo, verjamemo, mu damo priložnost in damo možnost, da se počuti varnega, mu oprostimo, damo, tvegamo, se popolnoma podarimo ... Sodelavci in prostovoljci Karitas so velikokrat v takem položaju, ko morajo verjeti v človeka. Pri tem jim je v oporo osebnostna vera in iz nje črpajo moč za delo. Njihovo delo se kaže navzven pri sodelovanju z drugimi

družbeni prostor. Naslov okrogle mize na Mirenskem Gradu je bil *Aktivno državljanstvo*. Na okrogli mizi *Aktivno državljanstvo* so sodelovali Matej Arčon (župan občine Nova Gorica), Aleš Primc (zagovornik družine, 24KUL.si), Jurij Paljk (urednik Novega glasa), Jožica Ličen (sodelavka Škofijske karitas Koper). Srečanje je bilo izjemno dobro obiskano in voditelj Alen Salihović je v začetku pogovora dal najprej besedo predsedniku Slovenske Karitas Imretu Jerebicu, ki je pravzaprav povedal, kako pomemb-

Šinkovca o poslanstvu Karitas v letu vere. Kako opazimo, vidimo in sočutimo s sočlovekom? Popoldne so sodelavci koprške Karitas, ki so se zbrali na Mirenskem Gradu, v delavnica obravnava li izzive o tem, kako sodelavci in prostovoljci Karitas sodelujejo z javnimi institucijami in službami, ter predstavili pozitivno sodelovanje. Na osnovi konkretnih primerov so pokazali, kako bi lahko prav vsaka župnijska Karitas zbirala sredstva za svoje potrebe.

ZUT

Deset novih knjig SAZU dragocene znanstvene vsebine

V Sloveniji tudi razmišljanje, za zdaj osamljeno, o izstopu iz EU

V Sloveniji deli politike trajno dokazujejo, da bi morali združiti vse narodove sile, znanje in sposobnosti, da bi tako s skupno voljo in delom končno premagali krizo, ki nas je po nazadovanju razvoja potisnila na predzadnje mesto med članicami EU. Politične stranke naj bi se o tako pomembnem cilju sporazumele v dokumentu, ki je že dobil naslov *Družbena pogodba*. Zadnji poizkus v smeri zagotovitve politične enotnosti, kar zadeva izpolnitev najpomembnejših nalog pri premagovanju krize, je napravila Nova Slovenija, kršćanska in ljudska stranka. Predlagala je oblikovanje Partnerstva za rešitev iz krize, saj so po besedah predsednice stranke Ljudmille Novak "zadeve v državi zaostrene do take stopnje, da se bo Sloveniji zgodila trojka". Nova Slovenija

Ljudmila Novak

bo v parlamentu predlagala ustanovitev odbora za prihodnost Slovenije, po vzoru Finske, ki je takšen Odbor ustanovila leta 1992, ko je bila ta država v najhujši gospodarski krizi. Predsednik Republike Borut Pahor je predlog Ljudmille Novak o ustanovitvi Partnerstva za izhod države iz krize, ki bi ga on vodil, podprl, a je dodal, da se bo o tem moral posvetovati tudi z drugimi političnimi strankami. Zadeva je tako najbrž propadla, ker si stranke vsaka zase utirajo pot v politiki, usodo in potrebe države pa podrejajo svoji strategiji in ciljem. Stranke vladne koalicije, ki jih ljubljanski župan in ustanovitelj stranke Pozitivna

Slovenija, Zoran Janković, vsaj začasno ne ogroža več, izražajo čvrst namen in voljo, da bodo ostale na oblasti do konca parlamentarno-političnega mandata v letu 2015 in z večino poslancev v državnem zboru po svoji volji upravljale državo. Obstoječa koalicija sproti dokazuje svojo samoza-

pridrške, pomisleke, proteste ali kar ogorčenje velike večine prihodnjih davčnih zavezancev. Kar okoli 600.000 naj bi bilo tistih slovenskih upokojencev, ki zaradi nizkih pokojnin ne bi mogli plačevati davkov za svoje hiše, stanovanja ali druge nepremičnine.

Vlada je sprejem novega sistemskega zakona o obdavčevanju nepremičnin začasno odložila na zahtevo Karla Erjavca, zunanjega ministra in predsednika upokojenske stranke, DESUS, ki zahteva obrazložitve in izračune o finančnih bremenih, ki jih bo zakon naložil upokojencem. Morda pa so vladni sprejem predloga novega zakona odložili tudi zaradi nasprotovanja verskih skupnosti obdavčitvi cerkva in njihovih nepremičnin. Apostolska

nunciatura v Ljubljani je v komentarju, objavljenem na Radiu Ognjišče, zapisala: "Šele sedaj poznamo nekatere podrobnosti predloga zakona o obdavčitvi nepremičnin in lahko trdimo, da zajema nekatere skrb vzbujajoče rešitve. Gre za obdavčitev objektov, namenjenih bogoslužju in karitativnim dejavnostim, vključno za Karitas, ter bistvenih dejavnosti Cerkev, kot je kateheza. Poleg tega predlog zakona postavlja v zelo neugoden in diskriminatorni položaj zasebne šole, v primerjavi z javnimi, ter ogroža vzdrževanje kulturnih spomenikov, tudi tistih z zgodovinsko vrednostjo". Apostolski nuncij v Sloveniji

Juliusz Janusz je poslušalcem Radia Ognjišče tudi sporočil, da je Papež Frančišek "na tekočem z dogajanjem v Sloveniji".

Politične stranke s svojim delovanjem dokazujejo, da so strogo razvrščene za svojimi ideološkimi okopi, tako da vsaka posamično, ali v združbi enako usmerjenih, ponujajo svoje poglede in "resnice" o prihodnosti Slovenije. Vlada venomer zatrjuje, da ima dovolj denarja za financiranje vseh potreb države, zato pa Slovenija ne potrebuje finančne pomoči iz EU oz. z mednarodnih finančnih trgov. Vplivni del politike, na čelu z Janezom Janšo, pa je prepričan, da Slovenija svojih finančnih težav ne more in ne bo mogla rešiti sama, zato naj vlada sama takoj prosi za finančno pomoč iz tujine. Pred dnevi pa so se pojavili tudi posamezni glasovi, da bi morala Slovenija izstopiti iz EU, ker naj bi ta povezava ovirala njeno ustvarjalnost, napore in razvoj. Svoje nazore in teorije o izstopu Slovenije iz EU je v časniku Delo v dolgem intervjuju pojasnil in razvil tudi sociolog Tomaž Mastnak.

Iz območij sproščenega duha in plemenitih nagibov pa navajamo, da Založba Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU, kljub občasnim finančnim težavam, uspešno deluje. Redno izdaja nove knjige in drugačna pisna pričevanja visoke znanstvene ali strokovne vrednosti. Pred dnevi je izdala deset novih del. Med njimi so knjige z naslovi *Gospodarska zgodovina Evrope v 20. stoletju*, *Naravoslovje Plinija Starejšega*, *Slovenska imena držav*, *Vojna in vojak v slovenski ljudski pesmi* ter *Veterinarski terminološki slovar*.

Marijan Drobež

Prebivalstvo Slovenije se stara

Več kot 17 odstotkov prebivalcev Slovenije konec lanskega leta starejših od 64 let

Med prebivalci Slovenije je bilo konec lanskega leta 352.000 ljudi starih več kot 64 let, kar predstavlja 17,1-odstotni delež. Sam je živel skoraj vsak tretji starejši človek, stopnja tveganja revščine za starejše ženske pa je bila 25-odstotna, so pred mednarodnim dnevom starejših, 1. oktobrom, sporočili iz državnega statističnega urada.

Po projekcijah naj bi se delež starejših do leta 2060 povečal na skoraj tretjino

Po projekcijah prebivalstva evropskega statističnega urada Eurostat naj bi se delež starejših od 64 let do leta 2060 povečal na 31,6 odstotka.

Pred petimi leti je bilo v celotnem prebivalstvu natanko odstotek manj starejših oseb kot konec leta 2012.

Slovenija za področje starosti v 2010 namenila 9,6 odstotka BDP

Slovenija je za področje, ki se nanaša na starost, v letu 2010 namenila 9,6 odstotka bruto domačega proizvoda, kar je štiri odstotke več kot leto prej. V omenjeno področje so vključili prejemki, povezani s starostjo, predvsem starostne pokojnine, invalidske in družinske pokojnine osebam nad določeno starostjo ter blago in storitve, povezani s starostjo.

Po vrednosti tega podatka se je Slovenija med državami članicami EU uvrstila na 12. mesto. Prve tri države po deležu BDP za omenjeno področje so bile v letu 2010 Italija (14,7 odstotka), Avstrija (12,7 odstotka) in Francija (12,5 odstotka), zadnji dve pa Luksemburg (6,1 odstotka) in Irska (5,5 odstotka).

Starejše ženske se posebej izpostavljene tveganju zaradi revščine

Splošna stopnja tveganja revščine je v Sloveniji v letu 2012 znašala 13,5 odstotka, samo za stare 65 ali več pa 19,6 odstotka. Pri starejših moških je bila 11,7-odstotna, pri starejših ženskah pa kar 25-odstotna.

Glede na tip gospodinjstva je bila stopnja tveganja revščine v enočlanskem gospodinjstvu osebe, stare 65 ali več let, pri moških 33,3-odstotna, pri ženskah pa 44-odstotna. V gospodinjstvih, ki sta jih sestavljali dve odrasli osebi brez vzdrževanih otrok, od katerih je bila vsaj ena stara več kot 64 let, pa je bila ta stopnja 10,2-odstotna.

V letu 2011 je bilo sicer med starejšimi kar 27,7 odstotka takšnih, ki so živeli sami. V gospodinjstvih skupnostih, ki sta jih sestavljali po dve starejši osebi, pa je živelo nekaj več kot 35,7 odstotka vseh starejših.

Med 116.600 brezposelnimi v letošnjem avgustu je bilo tudi nekaj več kot 3600 ljudi, ki so bili stari več kot 60 let.

Evropska komisija potrdila seznam prednostnih energetskih projektov

Nasvidenje, Žavlje!

Zgodba okoli Žavlj je najbrž res končana. In to tako, kot so si želele Slovenija in vse naše krajevne skupnosti, ki so bile v ta projekt vpletene. To izhaja iz ponedeljkovega glasovanja za dokončni seznam prednostnih energetskih projektov v skupnem evropskem interesu, ki naj bi ga Bruselj financiral v perspektivi 2014-2020. Gre za splošno zelo obsežen projekt, ki spodbuja infrastrukturne in energetske projekte: prednostni seznam vključuje 130 projektov, ki jim bo namenjeno 5,8 milijarde evrov. In na tem seznamu je bil, po zaslugi Italije, tudi plinski terminal v Žavljah. Da, prav ste razumeli, "bil je": v tem primeru je pravilno uporabljati preteklik, ker so se zadeve v zadnjih mesecih spremenile in Žavlje so s seznama izginile. Pravzaprav je prišlo do kompromisa, tako da je volk sit in koza cela. "Italijanski volk" bo svojo "plinsko lakoto" potešil na drugi lokaciji, "slovenska koza" pa bo uspešno izločila naravovarstveni in gospodarski tujek iz svojega območja.

Politični preobrati

Linija slovenske politike je bila pri vprašanju terminalov vseskozi enotna (prava redkost!), pa če je šlo za leve ali desne vladne koalicije: odgovor je bil vselej "ne"! Primarna razloga pa sta bila dva: prvič, ker bi plinovodi na dnu Tržaškega za-

liva dvigovali usedline živega srebra, kar bi povzročilo onesnaževanje in bi lahko bilo usodno za floro in favno v Tržaškem (in Koprskem) zalivu. Drugič, ker bi infrastrukturo bil plinski terminal zelo velik zalogaj in bi močno oviral promet tudi v Luki Koper. Italija pa je bila do pred kratkim izrazita zagovornica rešitve plinskega terminala (govorilo se je celo o možnosti dveh terminalov, kopnega in morskega) v Žavljah. Politično gledano pa je na italijanski strani prišlo do precejšnjih sprememb, v prvi vrsti na lokalni ravni: najprej je desnosredinsko občinsko upravo Roberta Dipiazzę v Trstu nadomestila levsosredinska uprava Roberta Cosolinija, nato je v deželni palači svoj stolček izgubil Renzo Tondo na račun Debore Seracchiani. V krajšem času je torej vse krajevne uprave prevzela leva sredina, ki je bila na lokalni ravni vselej zelo skeptična do načrta plinskega terminala.

A to še ni bilo odločilno. V zadnjem letu je prišlo do pomembnih premikov tudi na državnih oziroma meddržavnih ravni. A poglejmo najprej na spremem-

be (italijanske) državne politike do terminala, na katere Slovenija seveda ni vplivala. Prej bi lahko rekli, da je šlo za merjenje moči med tržaško pristaniško oblastjo in zagovorniki plinskega terminala. Aprila lani je namreč takratni minister za okolje Corrado Clini, ki je bil sicer zagovornik rešitve terminala v Tržaškem zalivu, za šest

no spremeniti regulacijski načrt tržaškega pristanišča ali najti novo lokacijo za plinski terminal. Proti predlogu spremembe regulacijskega načrta se je odločno postavila predsednica tržaške pristaniške oblasti Marina Monassi: njeno stališče je, da sta žavljski plinski terminal in tržaško pristanišče preprosto nezdružljiva pojma. Tudi tržaško pristanišče je tako začelo vlado vse bolj siliti k resnemu razmisleku o spremembi lokacije.

Plinski terminal v Severnem

plinski terminal v Severnem je dobil minister za gospodarstvo razvoj Flavio Zanonato, ki je glede tega vprašanja v javnosti zavzemal manj odločna stališča od svojega predhodnika. Vprašanje plinskega terminala je prišlo v končno fazo odločanja letos poleti: slovenska stran se je sicer držala svojega negativnega stališča, pa čeprav je v sredi poletja za trenutek priprala vrata žavljski rešitvi, a jih je zaradi pritiska javnosti takoj spet zaprla. Vse do pred nekaj tednov tako ni bilo jasno, kako se bo zgodba sklenila. Končno pa je v drugi polovici septembra na dan pricurljal kompromis, ki sta ga dosegla Rim in Ljubljana. Gre za tisti kompromis o sitem volku in celi kozi: če povzamemo strnjeno, plinski terminal se bo postavil, a ne v Žavljah. Če želimo biti natančnejši, pa tako: italijanski gospodarski minister Flavio Zanonato in slovenski minister za infrastrukture Samo Omerzel sta se dogovorila, da bo Slovenija podprla projekt plinskega terminala na širšem območju Severnega Jadrana, Italija pa bo ob določanju njegove lokacije vezana na pozitivno mnenje Ljubljane. Evropska komisija je tako v ponedeljek, 14. oktobra, potrdila prednostni seznam, v katerem piše, da se bosta za lokacijo plinskega

terminala dogovorili obe državi. Logična izpeljava je torej ta, da Žavlje odpadejo. **Slovenski uspeh, italijanski strateški interes** Dogovor, ki sta ga sklenila Zanonato in Omerzel, je za Slovenijo uspeh, saj je s svojo diplomatsko linijo tokrat uspela. Kje bo Italija zgradila plinski terminal, ki bi moral biti v Žavljah, še ni znano, a Ljubljani je z doseženim dogovorom uspelo ubraniti lasten interes, ki ni samo naravovarstvenega (sedimenti živega srebra) ali gospodarskega (Luka Koper) pomena, temveč strateškega. Gre pač za to, da je Slovenija po diplomatski poti uspela doseči zastavljen politični cilj. Tukaj je morda še postransko vprašanje: kakaj je Italiji v interesu gradnja plinskih terminalov? Italija ima dva delujoča terminala (Ligurija in Rovigo), enega so namenu predali pred kratkim (Livorno), trije pa so v načrtu na jugu (Sicilija, Kalabrija in Apulija). S tem si Italija želi zagotoviti diverzifikacijo energetskih virov, ki jih mora večinoma uvažati. Eni je v projektu Južni tok glavni partner ruskega Gazproma. Cena ruskega plina pa je dokaj nezanesljiva: njegova rast je namreč pogosto vezana na rast cene nafte, ki je v stalnem vzponu. Plinski terminali naj bi v tej logiki bili sredstvo za blažitev cen in za pogojevanje ruske cene: uvožen plin za terminale naj bi namreč večinoma dovažali iz severne Afrike, v prihodnosti pa naj bi uvažali tudi ameriški in avstralski plin, ki naj bi bil cenejši.

Andrej Čermic

mesecev zamrznil žavljski projekt in pri tem pojasnil, da obstaja neskladje med plinskim terminalom in strateškim načrtom razvoja pristanišča. Zato je Clini takrat dejal, da je potreb-

Jadranu

Italijanska vlada se je medtem spremenila, namesto Montija se je v palačo Chigi vselil Enrico Letta. Pooblastila za reševanje vprašanja žavljanskega terminala

SLOVENIJA Po podatkih državnega statističnega urada

Pozitiven prirast prebivalstva v letu 2012

Naravni prirast v Sloveniji je bil lani že sedmo leto zapored pozitiven, kažejo podatki državnega statističnega urada. Rodilo se je 2681 prebivalcev več, kot jih je umrlo. Naravni prirast na 1000 prebivalcev je tako znašal 1,3. Največ deklic, rojenih v letu 2012, je dobilo ime Lara, največ dečkov pa Luka.

Na začetku letošnjega leta je bilo med prebivalci Slovenije 51.530 različnih imen in 106.683 različnih priimkov. Najpogostejši imeni sta Marija in Franc, med priimki pa Novak. Najpogostejša moška imena so še Janez, Anton, Ivan in Jožef, za ženske pa Ana, Maja, Irena in Mojca.

Med najpogostejšimi priimki so tudi Horvat, Kovačič, Krajnc in Zupančič. Najpogostejša kombinacija ženskega imena in priimka je Marija Novak, Jožef Horvat pa je že ne-

kaj let najpogostejša kombinacija moškega imena in priimka. S seznama dvajsetih najpogostejših ženskih imen so v primerjavi s takim seznamom iz leta 1998

izginila imena Terezija, Angela in Antonija, tri so se nanj na novo uvrstila, in sicer Nina, Katja in Anja. Precej se je v petnajstih letih spremenila pojavnost nekaterih imen. Število žensk z imeni Marija, Jožefa in Ivana se je zmanjšalo za tretjino, število žen-

sk z imenom Frančiška pa za 40 odstotkov. Obenem se je za petino povečalo število žensk z imenom Maja, za tretjino se je od leta 1998 povečalo število žensk z imenom Nina.

Med dvajsetimi najpogostejšimi moškimi imeni je v primerjavi s seznamom izpred petnajstih let izginilo ime Alojz, na novo se je nanj uvrstilo ime Luka. Za tretjino se je zmanjšalo število prebivalcev z imeni Jožef, Franc ter Anton, za četrtino pa prebivalcev z imenoma Ivan in Janez. Prebivalcev z imenom Luka je bilo na začetku letošnjega leta skoraj še enkrat toliko kot pred petnajstimi leti. To ime namreč že od leta 1999 dobi vsako leto največ novorojenčkov.

Največ prebivalcev Slovenije praznuje rojstni dan 1. januarja, in sicer 7715, najmanj pa v zadnjih dneh meseca decembra, še ugotavlja državni statistični urad.

Poročilo, izdano pod okriljem ZDA

Najsrečnejša država na svetu je Danska

Tisti, ki v življenju iščejo srečo in osebno zadovoljstvo, bi se morali preseliti v severno Evropo, izogibati pa bi se morali afriškimi državam,

sicer na lestvici Japonska, takoj za njo pa Italija. Med drugimi državami iz sosesčine se najvišje nahaja Avstrija, ki je na visokem osmem mestu. Hrvaška se

poznajo na blaginji prebivalcev nekaterih držav. Zaradi vpliva gospodarske krize so tako močno padle ocene sreče v Grčiji, Italiji, na Portugalskem in v Španiji,

Egiptu in državam, ki jih je najbolj prizadela gospodarska kriza, kaže poročilo World Happiness Report, izdano pod okriljem Združenih narodov. Najsrečnejša država je Danska, Slovenija pa zaseda 44. mesto. V skladu s poročilom ZN in inštituta Earth Institute ameriške Univerze Columbia so najsrečnejše države na svetu Danska, Norveška, Švica, Nizozemska in Švedska. Celotna lestvica zajema 156 držav, povsem na dnu pa so se znašle države podsaaharske Afrike - Ruanda, Burundi, Srednjeafriška republika, Benin in Togo. Slovenija je na 44. mestu, pri čemer je na lestvici od nič do deset zadovoljstvo njenih prebivalcev ocenjeno z oceno 6,060. Tik pred Slovenijo je

medtem nahaja na 58., Madžarska pa na 110. mestu. Med večjimi državami so ZDA 17. glede na celotno srečo, s čimer so zaostale tudi na primer za Kanado (6. mesto), Avstralijo (10. mesto), Izraelom (11. mesto) in Mehiko (16. mesto). Velika Britanija je 22. najsrečnejša država na svetu, Nemčija je 26., Rusija 68. in Kitajska 93. Raziskava, na podlagi katere je bila sestavljena lestvica, je bila opravljena med letoma 2010 in 2012, letošnje poročilo pa sledi lanskemu, ki je bilo prvo tovrstno. Raziskovalci sicer ugotavljajo, da je v zadnjih petih letih svet postal malenkost srečnejši in boljši prostor za življenje, a se tako gospodarski kot tudi politični pretresi močno

medtem ko je v Egiptu, Mjanmaru in v Savdski Arabiji velike padce mogoče pripisati političnim in družbenim nemirum. Najbolj, za več kot 1,1 točke, se je zmanjšala prav raven sreče v Egiptu. Raziskovalci pri tem opozarjajo, da je stopnja sreče odvisna od veliko več dejavnikov kot zgolj od višine prihodkov. Najbolj so se namreč ocene sreče v državah znižale zaradi zmanjšanja občutka svobode sprejemanja ključnih odločitev v življenju, pomembnih dejavnik pa je tudi duševno zdravje. V Sloveniji se je sicer ocena sreče v primerjavi z raziskavo, opravljeno v letih od 2005 do 2007, v obdobju 2010-2012 dvignila za 0,249 točke, še kaže poročilo.

Odras življenja v današnji družbi

Sodobna mati dnevno skuha devet obrokov in petkrat izgubi živce

Več kot četrtina mater z majhnimi otroki mora skuhati do devet obrokov dnevno, da bi zadostile potrebam svoje družine, vsaka sedma mama pa je najmanj desetkrat na dan pod stresom, kaže poročilo o modernih materah spletnega portala Modern Mum, ki ga povzema več britanskih častnikov. Ena od dvajsetih vprašanih vsakodnevno pripravi celo deset ali več obrokov na dan. Matere priznavajo, da so pod stresom vsaj petkrat na dan, 14% jih doseže mejo svojega potrpljenja desetkrat dnevno.

Poročilo, ki ponuja vpogled v vsakodnevno življenje današnje matere z otroki, starimi pet let in

manj, je nastalo na podlagi raziskave, v kateri je sodelovalo 1000 mater.

Najbolj stresen trenutek v tednu je po odgovorih udeleženk ponekod dopoldne ob 11.56, ko marketu z razdražljivim otrokom v vozičku, opravljanje gospodinj-skih opravil s hkratnim zabavanjem otrok, jutranje bujenje s pripravo zajtrka, vsakodnevne bitke, da bi otroci pojedli kuhan obrok, ter priprava raznolikih jedi za vse člane družine. Annabel Karmel, avtorica knjig o starševstvu in hranjenju otrok pravi: "Matere garajo bolj kot kdaj koli prej, da bi njihove družine jedle zdravo, vendar pa to poročilo razkriva, da so zaradi napora pod nezdravo količino stresa, ki lahko vpliva na njihovo lastno dobro počutje". Raziskava je prav tako zaznala rastočo težnjo "hitrega starševstva", kjer šteje vsaka sekunda, saj so družinski urniki čedalje bolj prenatrpani. Kar 35% vprašanih je priznalo, da preskakujejo obroke, s čimer ogrožajo svoje zdravje, saj jim zvečer zmanjka časa za hrano. Ena od petih, ki jedo, pa za večerjo poje ostanke otroške hrane. Več kot četrtino vprašanih skrbi, da kljub naporu ne skuhamo dovolj, povrhu vsega tega pa jih več kot 20% trdi, da je njihov partner pri jedeh skoraj še bolj izbircen od podmladka.

se pripravljajo na kosilo, stanje pa je navadno kritično tudi ob osmih zjutraj in ob pol šestih popoldne.

Najbolj stresne situacije za mlade matere so nakupovanje in super-

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 15. oktobra, ob 14. uri.

Po podatkih statističnega urada V Sloveniji je največ poročenih v goriški regiji

Po podatkih statističnega urada je od 100 prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, 46 poročenih, 39 samskih, osem ovdovelih in sedem razvezanih.

Največ poročenih je v goriški regiji, največ razvezanih v obalno-kraški regiji, kažejo podatki s 1. januarja 2013. Delež poročenih raste do 65. leta starosti, poročenih je 70 odstotkov 63-letnikov. Med prebivalci, starih med 25 in 29 let, jih je poročenih slabih 16 odstotkov, med starih od 30 do 34 let pa slaba tretjina. Tudi dobra polovica prebivalcev, ki so stari med 35 in 39 let, je samskih in še ni bilo poročenih, slabih pet odstotkov toliko starih prebivalcev pa je ločenih. Med

40 in 44 let stari prebivalci pa je slabih 56 odstotkov poročenih, dobra tretjina pa samskih, kažejo podatki Statističnega urada RS (Surs). Največ samskih prebivalcev v

poročenih pa beležijo v Občini Cirkulane (36,6 odstotka). V Občini Šalovci je najvišji delež ovdovelih prebivalcev (14,4 odstotka), najnižji delež ovdovelih pa je v Občini

Škofljica (5,6 odstotka). Podatki o zakonskem stanu se razlikujejo tudi glede na spol. Po podatkih iz začetka leta med ženskami po stanu prevladujejo v starosti od 37 do 71 let, v tej starosti je poročenih več kot polovica. Med moškimi pa so poročeni v

Sloveniji je po podatkih Sursa v koroški statistični regiji, in sicer za dve petini, v goriški regiji je bilo takšnih za malo več kot tretjino. Delež poročenih je najvišji v občinah Renče - Vogrsko in Odranci (54,6 odstotka), najmanjši delež

absolutni večini med prebivalci v starosti od 42 do 90 let. Med prebivalci, starih 85 ali več let, pri ženskah izrazito prevladujejo vdove, ki jih je 75 odstotkov, med moškimi v tej starosti pa je največ poročenih, in sicer 55 odstotkov.

Večni preganjalec ...

Čas

Poletje je čas, ko doživljaš tiste trenutke tiste redke trenutke, ko se ti zazdi, da si popolnoma srečen, da imaš v rokah to veliko, vroče, rumeno sonce in je svet tvoj. Tako redki so kot gozdne jagode. In sladkega okusa, da bi jih pojedel celo skledo. A ti v resnici nikoli ne uspe, da bi dodobra spoznal njihov okus. Sreča je, podobno kot mala jagoda, samo sladek, drobcen trenutek. Ko ga zaznaš, je že mimo. Samo želja ostane, želja po nadaljnjem iskanju.

In vendar, v takih trenutkih me zagradi, in začutim, kako čas hiti, kako mineva, kako neustavljivo polzi. Morda se še pred nekaj leti tega nisem zavedala. Sedaj se, predvsem ko so dnevi polni vsega in ko imam v glavi načrt za načrtom. Sicer je v meni še ogromno energije, za planinarjenje, za veslanje na deski, za tek in za druženje, za potovanja in dopust. Živim tako, kot sem živevala pri dvajsetih, morda bolje, ker mi pri odločitvah pomagajo leta in izkušnje. In ker sem se marsičesa naučila. Pri dvajsetih si neučakan in pogostokrat nepremišljen, potem počasi spoznavš, da je treba imeti v življenju potrpljenje ... In da vse pride, še prehitro.

Ko sem tako polna zagona, me največkrat moti, da me mladi vikajo, predvsem v Sloveniji, kjer je vikanje veliko bolj v navadi kot v Italiji. In ob tem vikanju se včasih začudijo, ko jim povem, koliko let imam. Toliko ..., saj jih res ne kažete. A vendar so ... toliko ... Toliko se jih je že nabralo, da, če

prav jih ne čutim in o njih nikoli ne razmišljam, vsekakor pa vplivajo na moje življenje. Predvsem na načrte.

Da, kajti desetletja živiš tako, kot da so čisto vse izbire še pred teboj in kot da je časa na pretek za vse. Za radikalne spremembe, za selitve, za življenje v divjini, daleč od civilizacije. Za potovanja in izzive. Potem pride trenutek, ko spoznaš, da je nekje meja. Da ti bodo nekega dne, pa čeprav je ta dan še daleč, vzeli vozniško dovoljenje, da boš morda pri hoji uporabljal palico ali celo hojco, da bo zate najboljše, če boš imel pri roki trgovino, pošto in zdravstveni dom. Da bo prišla utrujenost in tistih pet ur spanja na noč ne bo več dovolj ... In zbogom gore in gozdovi ...

Kljub slutnji, ki lebdi nekje nad mojo prihodnostjo, se ne vdam in živim naprej, kot sem živevala v študentskih letih, trma in trdoživost sta v moji naravi. Imam jih po očetu, ki je, čeprav s tumorjem v telesu, vsak dan hodil na kopanje v Barkovlje in prihajal domov ves zagorel. In dobre volje, kajti domov grede si je privoščil očvrte sardele, ki sem mu jih jaz zaradi diete prepovedala. Veliko prej je, pri petdesetih, ko je imel hudo prometno nesrečo in so mu po štirih mesecih hospitalizacije prinesli invalidski voziček, enostavno rekel NE. Jaz ne bom živel na invalidskem vozičku, je bil kratek moj oče in pred začudenjo zdravniško ekipo se je postavil na noge in shodil. Nekoliko sklonjen, nekoliko nerodno, a na

lastnih nogah se je premikal še četrto desetletje, vse do smrti. In za zdravnike tržaške glavne bolnišnice je bil to čudež. No, trdoživost se sicer velikokrat

obnese, čudeži pa se žal ne dogajajo vedno, včasih vendarle zmagajo leta in bolezen.

Vseeno me je očarala preprosta aljaška legenda, ki sem jo brala to poletje, in sicer na bregovih meni tako ljubega Belega jezera v Avstriji. Tam, kjer se mi rojevajo načrti in kjer čutim v sebi energijo za karkoli. Gre za zelo staro zgodbo, ki so jo Indijanci plemena Atabaska pripovedovali iz roda v rod. Aljaška pisateljica Velma Wallis, ki je sama doraščala v ekstremnih in pogostokrat krutih razmerah polarnih prostranstev, jo je spravila na papir. Roman, ki ga je posvetila vsem starejšim ljudem, je postal svetovna uspešnica, zanj pa je leta 1993 prejel nagrado Western State Book Award, leto pozneje pa se priznanje Pacific Northwest Booksellers. Pripovedi ženic je knjiga, ki vsakega prisili k razmisleku. Zgodba je čisto preprosta, morda nekoliko neprilagojena našim

razmeram, a ravno zato tako jasna in enostavna. Življenje plemen na severu Aljaske je večkrat kruto. Napisano pravilo, ki velja v najtežjih časih, ko pozimi zmanjkuje hrane in ledeni mraz ubija, veleva, naj nomadsko plemo v boju za preživetje zapusti starejše člane, ki niso več sposobni samostojnega premikanja in oskrbe. Taka neizprosna zima je doletela tudi starki, junakinji omenjenega romana, za kateri je rod skrbel že dolgo leta. Starki sta se tuje pomoči navedli, postali sta tudi betežni in venomer sta se pritoževali nad tegobami in bolečinami. Morda celo preveč. Ob pomanjkanju hrane plemo sklene, da ju zapusti, kot to veleva neza-

pisan zakon, ki se prenaša iz roda v rod. Starki se znajdeti sami, začetni obup kmalu nadomesti volja po preživetju. Zaradi skoraj nečloveških naporov preživita sami zimo, naslednje poletje pa sta že tako izurjeni, da si z lovom priskrbita velike zaloge suhe in zamrznjene hrane. Ko spet nastopi zima, podobna prejšnji, se spet srečata s svojim plemenom, ki trpi hudo lakoto. Starki ga s svojo zalogo hrane rešita. Tako jima uspe ne samo preživeti, temveč tudi dokazati svojemu rodu, kako sta lahko še koristni.

V svoji preprostosti je knjiga polna lepote in poezije. Iz nje kar prekipava energija in tista volja do življenja, ki bi morala biti del vseh nas. Sporočilo zgodbe je jasno: starost si največkrat priključimo sami, ko se nanašamo na druge in zahtevamo od mlajših, da nas oskrbujejo. Ravno ti mladi pa se obenem ne zavedajo, da se

lahko od starejših naučijo marsičesa. Starki iz aljaške legende sta dokazali, da lahko sami preživita najtežje preizkušnje, obenem pa sta nepričakovano rešile ravno tisti rod, ki ju je zavrgel.

Knjiga mi je padla v roke ravno v času, ko se samo spopadam s starostjo svojih najbližjih, medtem ko je nekje veliko preblizu slutnja mojih zrelih let. In si nisem mogla kaj, da bi se ne predala razmišljanju o sebi in drugih, predvsem pa o tem, da hočem do zadnjega polno živeti to enkratno življenje. Pa čeprav bom morala včasih stisniti zobe in laziti po vseh štirih. Upajmo samo, da mi bo uspelo in da bom lahko do zadnjega uresničevala načrte, pa čeprav čisto drobne. In se veselila lepote, ki me obdaja, pa čeprav gre samo za cvetočo lončnico na vrtu ali neponovljiv sončni zaton.

Suzi Pertot

JURIJ PALJK KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ? 170

Ko mi je prijateljica Marijana med enim najinim klepetov, kot naj bi se pravilno po slovensko reklo "čatranju" na spletnem omrežju, napisala prošnjo, naj ne pišem več o pogrebi, sem ji odvrnil, da ne bom več, vsaj upam, da ne bom več tega pisal, sem pa dodal, da se zadnje čase sprašujem, ali ima sploh še smisel pisati, in Marijana je takoj odpisala s svojega pametnega telefona, da naj pa potem vseeno pišem. Izmenjala sva si nekaj "smejkotov" in "palcev nazgor" in vedno znova se ob teh simobolih, ki nadomeščajo besede in naše napisane misli, zamislim, kam nas vse to pelje. Čeprav sem vesel novih oblik komunikacije, mimogrede: "čatranjem" in nasploh z elektronskimi obvestili preko spleta prihranimo ogromno denarja!, pa včasih le pogrešam prava pisma, s katerimi smo se včasih osrečevali, a jih sam že leta ne pišem več in, resnično na ljubo, mi jih tudi nihče ne piše več, če seveda odmislim dacarje in uradna pisma vseh vrst, katerih skupna lastnost je predvsem ta, da prinašajo vedno nove zahteve po denarju.

Marijani sem torej trdno obljubil, da v svoji rubriki Kaj sploh počnem tukaj ne bom pisal več o pogrebi, tudi zato, ker mi je pred dnevi na hitro odpisal, da gre sama reševati "eno disgrazio", "neko nesrečo", je namreč zdravnica in jo razumem, ko me prosí, naj vendar ne pišem več o pogrebi, kot sem jo razumel pred letom dni, ravno ob ob tem času, ko sem za Vse svete napisal neko misel o smrti in mi je zraven dodala preprosto in zgovorno: "A ti to meni pravis"? Bilo je lepše, ker je bilo napisano v italijanskem tržaškem narečju, ki je za te stvari neverjetno bogato z izrazoslovjem in s tisto lahkoto ironijo, ki je še kako potrebna, da se znosno prebijaš skozi življejnje. Že res, da se Tržačani s to svojo ironijo mestoma dotaknejo skorajda vulgarnosti v izražanju, a spodaj, pod to navidezno in zelo povedno vulgarnostjo, le tičita po navadi globoka zaveza življenju in tisto zavestno odkiranje slabemu v življenju, ki je lastno ljudem, ki so življenjsko vezani na morje. Res je tudi, da se je danes Trst spremenil, kot smo se spremenili vsi, saj v barih na tržaškem nabrežju skorajda ne srečaš več naključnih obiskovalcev, ki so nekoč govorili lasten jezik, neko zmes italijanskega tržaškega narečja in izrazov, ki so bili vezani na njihovo delo v pristanišču, a prav tako je res, da za razliko od drugih mest ter krajev v naši deželi v Trstu v baru še vedno slišiš tisto ironično govorjenje, ki je lastno obmorskemu ljudstvu, tistemu ljudstvu, ki mu sicer dnevna politika ukazuje, a ga nikdar ne prepriča in je zato deležna vedno posmeha. Deset let sem živel in preživel v Trstu in ga še danes nosim v srcu, ne morem namreč pozabiti veliko stvari, ne dejstva, da sem se moral naučiti italijanskega tržaškega narečja, če sem hotel dobiti delo in v mestu preživeti, kot tudi ne lahkotnosti, ki spremlja vse pogovore med tržaškimi prebivalci. Saj je res, da je včasih bilo težko živeti v Trstu kot Slovenec, tudi sam sem na lastni koži doživel neljubov govorjenje na lasten račun in na račun drugih, in to samo zato, ker smo bili Slovenci, bolelo me je tudi neprikrito grdo govorjenje o balkanskih narodih, ki so Tržačanom vseh narodnosti dolga desetletja polnili debele denarice, a prav tako je res, da ne morem pozabiti večernih sprehodov na Molu San Carlo, današnjem Molo Audace, ki ga nisem, ne in ne bom nikdar tako imenoval, že zaradi Ketteja in njegove črnolaskerice, a res je tudi to, da je Trst mesto, ki svet deli na dvoje, na tiste, ki so zunanji Trsta, in na tiste, ki so v Trstu. Ta "zunaj", ta tržaški "fora" je tako poveden, da bi o njem lahko napisal dolg esej, pa čeprav ga danes sam rabim samo še takrat, ko za nekoga zamejskemu prijatelju povem, da "je pač malo fora", malo zunaj klasičnih okvirjev, ki jih postavlja za večino sprejemljivo, tako imenovano normalno življenje. Prevesti lahkoten tržaški izraz, da je nekdo "fora come un balcon" ("ven štrli kot terasa"), pa je prava mala pustolovščina, saj ga moraš pri prevajanju v slo-

venščino vsaj opisno prevesti, če hočeš povedati, da gre po navadi za človeka, ki je zmešan, saj imajo Tržačani za zmešane ljudi zares celo paleto izrazov...

Pa naj takoj dodam, da v Trstu nisi nikdar točno vedel, kdo je zmešan in kdo ni, pa tudi tisti, ki so zase bili mnenja, da niso, niso vedno tako delovali, vsi skupaj pa so imeli do takih, ki "štrlijo ven kot terasa" zmeren, skorajda bi lahko rekel dobrohoten odnos. Kako je danes, v Trstu namreč, ne vem več, saj zahajam v Trst le še na obiske, ne k prijateljem, ker nisem bil nikdar povabljen na noben dom v Trstu, ampak na delovne obiske ali pa na obiske mesta kot nekdo, ki je na mestu v zalivu globoko navezan.

Konec sedemdesetih let minulega stoletja sem v Trstu spoznal tudi prof. Tatjana Rojc, takrat najprej dijakinjo, kasneje mlado študentko, ki jo je poleg življenja zanimala predvsem umetnost, še posebej književnost in glasba. Postala sva prijateljca, večkrat sva skupaj z drugimi zahajala v tedanjo kavarno Tommaseo, ki je bila taka, kakršna danes ni več, v njej je namreč vse dišalo po starih časih, predvsem pa smo vanjo zahajali zvečer vsi tisti, ki nas je zanimalo druženje ob leposlovlju, glasbi, tudi likovni umetnosti.

Pa si je Tatjana, ki je danes odlična literarna poznavalka slovenske in ne samo slovenske književnosti, v začetku tega tedna prilepila na zid Facebooka poročilo z medijskega portala Televizije Slovenije z naslovom Igor Torkar: Opolrečnik, ki je trpke izkušnje prelil v umetnost. Takoj sem spodaj dodal pripis: "Oj, Tatjana, tudi sam sem se ga spomnil, sva postala prijateljca, napisal mi je celo spremno besedo k zbirki Nemir, lepa oseba je bil. Kako mine čas?"

In spet ne bom mogel držati besede, kot že tolikokrat doslej ne, saj moram, kljub obljubi, ki sem jo dal Marijani, zapisati, da mi je še najbolj žal, da se pogreba Igorja Torkarja nisem mogel udeležiti. Niti ne vem, kaj je prišlo vmes, a vem, da nisem mogel na pogreb in kasneje mi je Nace Naglič, prijatelj, ki je založil mojo pesniško zbirko Nemir, povedal, da je večina književnikov, ki so hoteli na pogreb Borisa Fakina (13. oktober 1913 - 1. januar 2004), kot se je pred sto leti rojeni Igor Torkar v resnici imenoval, bil pa je rojen v Kostonjcih na Krasu, odšla na Žale, a je bil pogreb v resnici nekje drugje; če se ne motim, je pokojni pisatelj danes pokopan na Viču. Ko sem pred dnevi prebral agencijsko vest o pisateljevi stoletnici rojstva, se mi je pred očmi zavrtel film o najinem znanstvu in kasnejšem prijateljstvu, ki ga je označevalo predvsem to, da se nisva velikokrat videla, spoznal sem ga preko prijateljca Naceta, ki ga danes skorajda ne videm več, a sva ostala prijateljca, kar je zame najpomembnejše.

Spominjam se, da sem leta 1984, takoj po izidu, kupil Torkarjevo imenitno delo z naravnost fantastičnim naslovom Umiranje na broke, fantastičnim zato, ker je danes naslov njegove knjige v slovenskem jeziku postal rabljen, skoraj vsakodnevni izraz je za mejna stanja, v katerih človek dejansko umira, a ne more umreti, dostojno pa tudi ne živi. To je vrhunsko delo, v katerem je Igor Torkar opisal svojo izkušnjo življenja na Golem otoku, kjer je bil kot kaznjenc in se je vsak dan znova spraševal, kaj sploh počne tam.

In sem se tistega dne, ko sem prebral agencijsko vest, vprašal, kam sem založil njegovo knjigo. Ne vem več, kje je, morda še leži na kaki knjižni polici, v drugi vrsti morda, morda pa je našla, kot toliko drugih, pot v svet in je ostala nekje drugje na knjižni polici kakega znanca, prijatelja ne, ker bi mi jo bil sicer vrnil.

In sem se spomnil tudi daljšega pogovora s prijaznim pisateljem o strašnih časih in se spomnil njegovih snežno belih las ter živih oči, ki so same dovolj zgovorno pripovedovale o življenju, tistem življenju, kateremu je ostal tudi na Golem otoku in kasneje vse življenje do zadnje kaplje krvi zavezan.

Ambicije domačih nogometnih moštev
Brez D lige, a vsi z višjimi cilji

Z oktobrom se začinjajo vsa glavna članska prvenstva v ekipnih panogah, katerih sezona bolj ali manj sovпада s šolskim letom. Z napovedjo o košarkarski letini smo že opravili zadnjič, tokrat bomo (četudi tekmujejo že poln mesec) postregli z rentgensko sliko nogometnih lig, v eni od prihodnjih števil pa - vrstni red športov je strogo abecedni - bo na vrsti odbojka, ki se sicer praviloma (in tudi letos) 'požene' malce ka-

tev. Cilj: napredovanje. Začetek: v znamenju spremenljivosti. V promocijski ligi imamo kot že nekaj let tržaškega in goriškega zastopnika. Kriška Vesna nadaljuje politiko vrednotenja mladih domačinov, tudi pred letošnjo sezono pa so dodali nekaj izkušenih zvezd (v prvi vrsti napadalca Muesana). Cilj: play-off. Začetek: zelo dober. Štandreška Juventina že nekaj let po tihem meri na najvišja mesta in vrnitev v najvišjo deželno

lanski, mlada in sveža, posledično pa primanjkuje izkušenj in kontinuitete v storilnosti. Cilj: sredina lestvice. Začetek: dober. Pri Sovodnjah pa so poletni odločno obrnili stran. Po uvedbi pravila o registraciji neomejenega številu tujcev iz držav Evropske unije je društvena uprava angažirala vrsto nadarjenih slovenskih nogometašev z Novogoriškega, ki prihajajo iz sosednjih vasi in tudi ekonomsko ne predstavljajo velikega bremena. Cilj: play-off. Začetek: ne najboljši.

V drugi amaterski ligi je v sezoni 2013/2014 edini slovenski predstavnik bazovska Zarja, vodstvu katere pa je to tekmovanje pretesno. Ekipo so znatno okrepili in v prvem mesecu so dobesedno mleli nasprotnike. Cilj: napredovanje. Začetek: odlični.

Tretja amaterska liga je prvenstvo bolj rekreativnega značaja, v njem so letos tri slovenske enajsterice: Gaja, Mladost in Primorje, ki je izpadlo iz druge.

Gropajsko-padriška vrsta se je lani ob ponovni obuditvi izkazala kot ugodno presenečenje. V novi sezoni pa bi želeli zgodbo nadgraditi. Cilj: play-off. Začetek: Sepav.

Doberdobo že vrsto let napovedujejo prepoved, v zadnjih sezonah pa so se ambicije vsakeč razblijale dokaj klavrno. Letos se je vrnilo nekaj preverjenih domačih nogometašev. Cilj: play-off. Začetek: briljanten.

Na Proseku pa so morali začeti vse znova po bolečem nazadovanju iz druge amaterske lige, potem ko je bilo Primorje več desetletij ugledna sredina, nastopalo je celo v promocijskem prvenstvu. V odboru kluba si želijo čimprejše vrnitev v višje nadstropje. Cilj: napredovanje. Začetek: negativen.

HC

sneje. Takoj k stvari, saj nastopa v deželnih nogometnih kategorijah od elitne do tretje amaterske lige kar deset slovenskih postav. V elitni ligi je naš zastavonoša še naprej Kras, ki sicer meri moči stopnično nižje po lanskem nazadovanju. V Repnu so ponovno sestavili za to tekmovanje izjemno izkušeno in na papirju kakovostno moštvo, ki ga vodi poklicni trener Branko Zupan. Med okreptvami je tudi univerzalni igralec iz Izole, veteran Tonči Žlogar, ki je s slovensko reprezentanco nastopil celo na svetovnem prvenstvu leta 2002. V kratkem bodo imeli v repenskem občinskem športnem središču na razpolago tudi novo pokrito tribuno, ki je prepotrebna pridobi-

konkurenco. Tudi letos pa ne bo lahko, saj je liga zelo izenačena in tudi v slovenskem klubu iz predmestja Gorice so morali zmanjšati proračun. Cilj: vsaj play-off. Začetek: soliden. Prva amaterska liga je letos prvenstvo zamejskih derbijev, saj se je Primorcu in Sovodnjam pridružil še Breg, ki po majskelem prestopu prvič nastopa višje od druge kategorije. Ravno Dolinčani znajo na valu navdušenja iz prejšnje sezone spet presenetiti, razpolagajo namreč s homogeno in uigrano celoto. Cilj: miren obstanek. Začetek: spodbuden. V Trebčah bi radi preživeli bolj mirno prvenstvo kot lani, ko so se do zadnjega otepal play-outa za obstanek. Postava je podobna

GORICA Na kavi s... / Fabrizio Polojaz

Popotovanje v očarljivi svet kave

Kava ni samo pijača. Je več kot samo navada, je tudi kultura in umetnost. Je vse to in še več. O tem in drugem so se v četrtek, 10. oktobra, lahko prepričali udeleženci prvega izmed srečanj "na kavi s knjigo" v novi sezoni, ki jo na Travniku v Gorici organizirata Katoliška knjigarna in Goriška Mohorjeva družba, podpira pa JSKD Republike Slovenije. Gost res prijateljskega pogovora je bil Fabrizio Polojaz, velik poznavalec kave in upravitelj pražarne PrimoAroma, ki od vsega začetka sponzorira literarna srečanja v goriški knjigarni. Kot človek številnih zanimanj in talentov se je zelo lepo ujel v dinamičnem pogovoru s časniki Jurijem Paljkom. "Po drugi svetovni vojni so se v Trstu začeli ukvarjati s kavo dva brata Polojaz in svak Sandalj", je začel pripovedovati. S kavo, kakavom in poprom, s t. i. drogo oz. kolonialnimi dobrinami, pa se je kmalu nato začela ukvarjati industrija. Zato so se trije omenjeni ob koncu 60. in na začetku 70. let prejšnjega stoletja usmerili samo v delovanje s kavo. Že prej so se razdelili. Vsak od treh družbenikov-sorodnikov, ki so izhajali iz ještvinkega sektorja, si je ustvaril svoje podjetje. "Kar se mene tiče, sledim veji Libera Polojaza, prvega bratranca mojega očeta. On je ustanovil podjetje, razširil ga je dr. Vanja Lokar, ki je poročil Sonjo Polojaz. Moj oče je pristo-

pil leta 1972 in si tam 35 let služil kruh". Na začetku 70. let je bil "svet drugačen": ob sobotah zjutraj je hodil Fabrizio z očetom preverjat, kaj po telexu sporoča dobavitelj iz Indije ali Brazila. Kot otrok je bil ob koncu tedna "vedno tam", kot srednješolec je bil poleti "na praksi" v družinskem podjetju... Danes je za vse to očetu in stricu seveda hvaležen, ker si je pridobil veliko izkušenj. Možnost je imel spoznati in se preizkusiti v različnih sektorjih: od sektorja surove kave do praženja, pakiranja, strojev za kavo itd.

Pred šestimi leti je Fabrizio Polojaz z družabnikom ustanovil mlado pražarno - PrimoAroma. Prej sta namreč delala "v večjih združbah, skoraj multinacionalkah kave", kjer nista mogla delati tega, kar delata z veseljem. "V velikem koncernu so pomembne številke". Toda "kava je nekaj živega, ki se stalno razvija in spreminja". Pomembni jima je bil odnos s kmetijskim pridelkom, z živo stvarnostjo, pa tudi z ljudmi. Vse to "v strukturiranem velikem podjetju ni lahko". Zato sta ustanovila malo pražarno, "ki je v nekaj letih sicer postala malo večja". Tam iščejo obrtniško kakovost, delajo, kot mislijo, da je prav. "Imamo svojo

Foto DPD

blagovno znamko in - kot vinarji - imamo več kavnih zmesi". Letina kave je namreč lahko boljša ali slabša, to pa ne sme vplivati na rezultat v skodelici. Skodelica mora biti bogata in vedno enaka. Zato zmes. Kavo prodajajo v zrnu: "Tako ostane aroma v zrnu za dalj časa; kavno zrno oddaja - in torej izgublja - aromo od trenutka, ko je praženo. Zrno je treba znati mletiti, kajti zelo trpi vlago". V Italiji obstaja dolga tradicija dela s kavo. "Že zaradi tega imaš več mož-

nosti, da ti kavo dobro pripravijo". V zadnjih časih pa se tudi v tujini specializirajo in se najde tudi tam odlično pripravljena kava. O izvoru surovine je Polojaz povedal, da "coffea" izhaja iz Etiopije oz. Somalije, kjer naj bi jo začeli gojiti. "Po raznih dogodivščinah, legendah in anekdotah" so jo izvozili in posadili, kjerkoli se je dalo, v bistvu v tropskem pasu. Iz Afrike je šla v Indijo, Južno Ameriko, Indonezijo itd. Največji proizvajalec je danes Brazilija.

Glavni vrsti kave sta "arabica" in "robusta". Prva raste na višini od 1200 do 3000 m, potrebuje veliko vlage, daje najbolj bogat sadež, najširšo paleto okusov, je pa v okusu šibka. Robusta ("coffea canephora") so začeli proizvajati v drugi polovici 19. stoletja Nizozemci v Indoneziji; raste na višini od 0 do 1800 m višine, potrebuje manj vode in je bolj enostavna, manj bogata, je pa kofeinsko močnejša. V italijanski tradiciji je kavno zmes vedno sestavljala mešanica ene in druge. PrimoAroma uvaža kavo iz 15-20 različnih okrajev; vsako pražijo

kavo. Za italijanski način, filter ali turško kavo je treba že pri surovini izbrati različne kave; razlike so tudi pri načinu praženja. Za filter je treba mleti zelo na grobo, manj grobo za moko, fino za espresso, izredno fino za turško kavo. "To je specifika našega območja, kjer se križajo tri kulture". Zelo iskreno je Polojaz povedal, da "kava je biznis, čist biznis", saj "ni hrana, ki nasiti, ni pijača, ki odžeja". Kavo popijemo, ker si jo zaželimo. Obstaja tudi socialni trenutek oz. neka obrednost. Kava tudi sledi družbenim in kulturnim spremembam, navadam ljudi.

Kava poživljajoče deluje na centralno živčevje: "Nekdaj si spil kavo predvsem zato, da si se dobro zbudil in 'si funkcioniral'. Danes smo vsi toliko stresirani, da iščemo obratno". Zato se spreminja tudi okus kave: vedno bolj se uporablja arabica, ki vsebuje manj kofeina, in vedno manj robusta. Po drugi strani pijemo veliko coca-cola ali drugih energetskih pijač, ki so izredno bogate s kofeinom. "Živimo v družbi, ki ni vedno logična in dosledna"...

S 3. strani

Še vedno...

Vejevje na sipinah je bilo polno blata in gradbenega materiala, največ je bilo lesa. Iz tega so štrlele roke ali noge, kar je bil znak, da je tam truplo. Med čiščenjem, da bi truplo potegnili iz blata, smo našli še druge žrtve.

Bili so zares hudi in srhljivi prizori. Vsa trupla so bila gola, na njih ni bilo več oblek, več jih je bilo ranjenih in razparanih. Najhuje je bilo z glavami žensk zaradi dolgih las. Razni koščki materiala so se jim zapletli v glave, da so bile težke tudi do 50 kg. Za vse to je bila kriva moč vode, ki je vse potrgala. Tudi poročnih pristanov ni bilo več na prstih, skupaj s kožo jih je izrgalo, tako da je ostala sama kost. Bilo je grozno. Najbolj hudo je bilo, ko smo iz blata in vejevja potegnili trupla otrok.

Kako ste ravnali s trupli?
Ko smo jih rešili iz vejevja, smo jih povili v šotorko in jih nato naložili na tank, ta jih je potem odpeljal na suho. Vsak tank je odpeljal po štiri trupla. Na rečnem bregu smo trupla naložili na kamione, ki so jih odpeljali do zapuščenega cerkvice - ne spominim se imena - v nekem gozdčičku. Tam so trupla čistile žene, domačinke. Tudi to delo

je bilo s človeškega vidika izredno zahtevno. Trupla žrtve so nato položili v krste in jih odpeljali v kraj Santa Giustina, da so jih imeli svoji na razpolago za identifikacijo.

Koliko časa ste iskali pogrešane?
Vse skupaj je trajalo približno šest dni, a že drugi in tretji dan so se začele higijenske težave,

blizno do 22. oktobra kot je bilo na programu. Ko smo končali iskati žrtve, nismo imeli več nobenih posebnih manevrov. Občasno smo izvedli kakšno vajo, a to je bilo bolj za vzorec kot kaj resnega.

Kakšno je bilo vzdušje?

Teško, zelo težko! Še posebno pretresljivo so bile prve ure iskanja trupel. Vsi tega niso zdržali. Tisti, ki smo delali, pa kar nekaj dni nismo imeli nobenega teka. Ko smo se vračali s tovornjakom, smo imeli na razpolago čokolado in konjak, tako da smo bili kot omamljeni. Drugače verjetno ne bi zdržali. Na koncu sem prejel nagradni dopust in sem lahko šel za 48 ur domov, pol dneva pa sem porabil, da sem sploh

saj so trupla začela razpadati, mi pa smo vse delali z golimi rokami in brez posebnih zaščitnih sredstev. Prišli so tudi gasilci, ki so po strugi sežigali poginulo živino. Tretji dan po nesreči je moral vsak vojak oddati dve od štirih odevi, ki jih je imel v dotaciji. To je bilo za tiste, ki so ostali brez strehe nad glavo. Še dobro, da so nam kmetje prinesli slamo, ki smo jo uporabili kot blazino za spanje. Prostor, v katerem smo spali, pa so posuli z razkužilom oziroma DDT-jem. Ko smo zjutraj vstali, smo imeli belo kožo. Na kraju nesreče smo ostali pri-

Z otroki iz Sante Giustine. Silvan je prvi z leve.

prišel domov.
Kaj vam ostaja od te res hude življenjske preizkušnje?
Tisti dnevi in vse, kar sem tam preživel, so ostali zelo globoko v mojem spominu in nekajkrat sem še obiskal tiste kraje. Še vedno podoživljam razne trenutke in imam pred seboj neizmerno tragedijo, ki se je zgodila zaradi človeške napake. Nikoli nisem želel o tem preveč govoriti; to so doživljal, ki jih človek ne more kar tako povedati, ali pa ne ve, kako bi jih povedal, da ne bi zbanaliziral spomina na toliko življenj, ki jih je tisti vodni val prekinil.

PD Štandrež / Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2013

Mavrica gledaliških predstav za sive dni

otožnost, ki nas prevzame ob jesenski sivini, ki iz temnih oblakov ne nehno lije in se megla vlačijo po hribih, bo tudi letos preganjala pisana mavrica gledaliških predstav, ki jih ponuja Prosvetno društvo Štandrež pod naslovom *Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2013*. Že trinajsto leto zapored bodo gledalci, ki radi spremljajo ustvarjalno delo ljubiteljskih gledaliških igralcev na Slovenskem, uživali ob iskrih komedijskih vsebinah, pa tu-

no razdaja gledalcem, da njegovi, navadno komični liki zaživijo v vsej polnosti. Tabaj že dolgo leta zavzeto skrbi za vzdrževanje teh snih stikov z ljubiteljskimi skupinami v bližnjih in bolj oddaljenih krajih na Slovenskem, kamor štandreški dramski odsek odhaja na gostovanja, potem pa ti gostitelji prihajajo v goste v Štandrež, da prikažejo naši publikli svoje gledališke dosežke. Letos bodo v štandreški dvorani gostovale štiri ljubiteljske gledališke skupine. Prvi na vrsti bodo stari znanci,

ljudsko dramo *Razvalina življenja* Franca Saleškega Finžgarja; delo je zrežiral Matjaž Jeršič. V nedeljo, 17. novembra 2013, ob 17. uri bo spet zapihal komedijski piš in prinesel obilico smeha ob predstavi *Ne zdaj, srček...*, ki sta jo napisala John Chapman in Ray Cooney, uprizorili pa jo bodo igralci DPD Svoboda Loška Dolina pod režijskim vodstvom Boruta Zakovška. Humorne strune bodo zazvene tudi v nedeljo, 8. decembra 2013, tokrat ob 18. uri, ko bo KUD Svoboda Zalog v režiji Pavla Lužana uprizoril komedijo *Lahkokrilec* v režiji Jožeta Valentiča. Kot je že ustaljena navada, bo ta abonmajski sklop predstav ljubiteljskih gledaliških skupin sklenil domači dramski odsek PD Štandrež, ki bo v nedeljo, 26. januarja 2014, ob 17. uri, predstavil novo uprizoritev, in sicer komedijo *Trije vaški svetniki* Maxa Realca - Petra Militarova v režiji Jožeta Hrovata, člana SNG Nova Gorica, dolgoletnega zvestega umetniškega spremljevalca štandreških igralcev. To bo prva ponovitev predstave, ki bo premiero doživela v soboto, 25. januarja 2014, ob 20 uri.

Dramski odsek PD Štandrež - prizor iz predstave Štirje letni časi (foto DP).

Kot že zabeleženo, bodo vse predstave v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu. Abonma zamudniki - če je seveda ostal še kak prost sedež -, lahko vpišejo tudi eno uro pred prvo predstavo. Dodatne informacije lahko dobite pri Božidarju Tabaju, tel. 0481 20678. Abonma za pet predstav stane 30 evrov (redni), 25 evrov (znižani). Cena posamezne vstopnice je 7, 50 evra, znižana 6 evrov. Popust imajo študentje, pa tudi starejši nad 70 let, društvene in družinske skupine.

di ob mrki trpkosti ljudske drame. Ta pri nas v "zamejstvu" edinstveni abonma je v vseh teh letih beležil velik uspeh in nudil veliko zadoščenja članom domačega društva s predsednikom Markom Brajnikom na čelu ob vselej popolnoma zasedeni župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Tega uspeha pa je še posebej vesel Božidar Tabaj, čigar srce že dolgo vrsto let goreče utripa za gledališko umetnost, kar je najbolj vidno, ko se na odru v dodeljeni mu vlogi celost-

člani KD Kontrada Kanal. V nedeljo, 20. oktobra 2013, ob 17. uri, bodo odigrali znano komedijo *Mandragola*, ki jo je napisal Niccolò Machiavelli. Dolgo let je kanalske igralce vodil letos umrl, nepozabni igralec Stane Leban, letos pa je režijo podpisal njegov mladi stanovski kolega Blaž Valič, član SNG Nova Gorica. Večkrat je na štandreškem odru že nastopil tudi gledališka skupina KUD Polzela, ki bo v nedeljo, 3. novembra 2013, ob 17. uri, spet prišla k nam, in sicer z